

SODOR VONAL

AZ ORSZÁGOS VÍZÜGYI FŐIGAZGATÓSÁG LAPJA
VII. ÉVFOLYAM 2. SZÁM 2024. JÚNIUS

A VELENCEI-TÓ
ÉS VÍZPÓTLÓ RENDSZERE –
KONFLIKTUSOK ÉS LEHETŐSÉGEK

VISSZA KELL JÖNNI A SZÜLŐFÖLDRE –
INTERJÚ BODNÁR GÁSPÁR IGAZGATÓVAL

ELKÉSZÜLT A VÍZÜGYI ÁGAZAT
OKTATÁSI KÖZPONTJA

**Bodnár Gáspár: „Az a filozófiám, hogy mindig szakmai alapon
nyugodjanak a dolgaink, de mindig emberséges legyen a rendszer.”**

KEDVES KOLLÉGÁK!

„Gyakran magától értetődőnek vesszük azokat a dolgokat, amelyek a leginkább megérdemlik a hálánkat.” – Cynthia Ozick

Ilyen a víz is, mely körülvesz minket, meghatározza a mindennapjainkat és a hivatásunk is.

A köszöntő megírásával rám vetülő pillanatnyi figyelmet szakterületemre, a vízügy mostohagyerekére szeretném irányítani: a közfoglalkoztatásra.

Az elmúlt 200 évben sokféleképpen értelmezték Magyarországon a közmunka jelentését; az elnevezése is korszakonként, illetve kormányonként változott. Értették alatta az állam és a köz érdekében végzett árvízi munkákat, az ínség, valamint a szegénység enyhítését célzó – segélyezést kiváltó – szociálpolitikai eszközt, továbbá a dolgozni nem akarók munkára szoktatását. Azonban minden „köz munkára” jellemző volt, hogy a legszegényebb, a leghátrányosabb helyzetben lévő társadalmi réteg számára szervezett állami munkavégzésről volt szó.

A vízügy 2012-ben került a Belügyminisztériumhoz, amikor mintegy 20 ezer fős átlagléttszámmal megkezdődött a nagy volumenű közfoglalkoztatás. Ezzel az ágazat lett a legnagyobb országos közfoglalkoztató, és ez máig így maradt. A jelenlegi csaknem 8800 fős személyi állományából kb. 3800 fő a közfoglalkoztatott. Joggal merülhet fel a kérdés, hogy „mit adtak nekünk a rómaiak”, azaz mit kapott az ágazat a közfoglalkoztatástól? Hát elsősorban 158 milliárd forint támogatást. És ez mire volt elég? A vízügy évtizedek óta elmaradt fenntartási munkáit sikerült bepótolni, elvégezni. Ha összeadnánk a karbantartott csatornahosszokat, akkor a Földet 1,6-szor érné körbe. Ha a lekaszált, lecseréjézt területet nézzük, az megegyezik Luxemburg területével. Eközben a 41 mintaprogram keretében a többi között felépült a Kadia-Ó-dunai és a Kislódi tározó, továbbá felújították a Kis-Balaton Üzemmérnökség géptelepét is. De nem elhanyagolható az az 1.600 fő sem, akik a közfoglalkoztatásból lettek közalkalmazottak.

És hogy kikkel sikerült ezt elérnie az ágazatnak? A programok átlagléttszáma 160.000 fő, akiknek a bére a minimálbér fele, azaz jelenleg bruttó 133.400 Ft. Az elmúlt időszakban a közfoglalkoztatottak összetétele megváltozott, rosszabb hozzáállással, kompetenciákkal, egészségügyi állapottal rendelkeznek, melynek következtében több türelmet, szervezést, odafigyelést igényel a velük való munka.

A vízügy 12 év távlatából már magától értetődőnek veszi a közfoglalkoztatást, ami mind az elvégzett munkát, mind a ráfordított energiát tekintve úgy gondolom, megérdemli a megbecsülést és talán egy kis hálát is. ● *Várad Zoltán*

fotó / Romet Róbert

KÖSZÖNTŐ

A MI SZAKMÁNK

VÍZTUDOMÁNY 4

HÍREK 9

VÍZ-ÜGYÜNK 10

KÖZÖSSÉG

VÍZTÜKÖR – INTERJÚSOROZAT 19

VÍZÜGYES ÉLET 25

SZEMÉLYI HÍREK 31

TUDÁSTÁR

TANULUNK-OKTATUNK 32

A JOG SODRÁSÁBAN 36

SODORVONAL

az Országos Vízügyi
Főigazgatóság negyedéves
kiadványa

felelős kiadó: Láng István

kiadó: Országos Vízügyi
Főigazgatóság

felelős szerkesztő: Teszári Nóra

szerkesztő:

Csengeriné Veczán Éva
Süveggyártó Anita Mária
Tóth Krisztián
Vitéz-Pekáry Anna

korrektor: Pákozdi Nóra

grafikus: Zsuffa Zsanna Lídia

címlapfotó: Romet Róbert:
Hanyi-Tizzasülyi tározó

hátlapfotó: Romet Róbert:
Naplemente Sajfoknál

A VELENCEI-TÓ ÉS VÍZPÓTLÓ RENDSZERE – KONFLIKTUSOK ÉS LEHETŐSÉGEK

A VELENCEI-TÓ ÉS VÍZPÓTLÓ RENDSZERE

A Velencei-tó hazánk második legnagyobb természetes tava, és turisztikai szempontból a Balaton és a Tisza-tó után a harmadik legkedveltebb üdülési célpontja. Kitüntetett szereppel bír a Nemzeti Vízstratégiában: közvetett mennyiségi vízigényt (például vízszinttartást) igényel, rendkívül érzékeny a klímaváltozásra és az ebből eredő vízminőségi változásokra, a többi nagy-tavunkkal együtt.

Vízfelülete 25 km², víztérfogata 48,2 millió m³. Ehhez a mérethez 1,5 m-es átlagos vízmélység és 602,3 km²-es vízgyűjtőterület tartozik. Legfőbb tápláló vízfolyása a Császárvíz, mely a Vértes délkeleti, illetve a Zámolyi-medence, a Velencei-hegység és a Mezőföld vizeit gyűjti össze. Az északi vízgyűjtő kisebb vízfolyásai még a Bella-patak, a Pákozdi-ér, a Sukorói-ér, a Koldus-árok, a Csincsá-árok, és a Csónakházi-árok. Keletről a Csontréti-patak, délről a Dinnyési-árok, az Agárdi-árok és a Gárdonyi-árok szállít vizet.

A természetes vizek mellett egy egyedülálló tározórendszer szolgálja a vízpótlását, melynek a kialakulását pedig érdekes legenda övezi. E szerint két vár állott a környéken, Pátka és Szűzvár. A pátkai várúr fia, Deli és a szűzvári uraság lánya, Szösztke egymásba szeretett, de sajnos Szösztke apja másnak szánta a lányát. A szűzvári várúr eltervezte, hogyan utasítsa el a pátkai kérést úgy, hogy ne derüljön ki, ő mindenképpen egy másik királyfihoz akarja adni leányát. „Az lesz a férje, aki különlegesebb, fényűzőbb járművön szállítja várába őt!” – mondta. Deli elkeseredett, apja azonban kieszelte a megoldást. A völgy végében kőgátat építtetett, hogy az a Császárvíz és a Tiszta-víz vizét tóvá duzzassza. Akkor a vízfelület keletkezett így, hogy hajóval lehetett közlekedni a két vár között. Így a megjelölt napon a rivális királyfi hiába érkezett a király legpompásabb hintójával, már csak integethetett a boldog ifjú párnak, akik egy három árbócos, dagadó vitorlázatú hajón indultak lakodalmat csapni a pátkai várba a frissen keletkezett Pátkai-tavon.

A valóság ezzel szemben kevésbé színes: a Pátkai-tavat már a rómaiak is ismerték, és a kőgátat is ők építették, melynek maradványai még megtalálhatóak a tározótól délre. A rómaiak által megkezdett munkálatok folytatásaként a Császárvíz medrében két tározó létesült a hozzájuk tartozó elzáró mű-

tárggyal: a vízrendszer felső tagját, vagyis a Zámolyi-tározót 1971-ben, míg a Pátkai-tározót 1975-ben helyezték üzembe. A mesterséges vízrendszer részét képezi még a víz levezetését szolgáló Dinnyés-Kajtori-csatorna, valamint a 2024-ben beüzemelt, a Pátkai-tározó északi oldalán a Császár-vízből kiinduló, a tározót megkerülő, friss víz szállítását lehetővé tevő ideiglenes átkötő csatorna. A két víztározó természetes tápláló vízfolyásai a Burján-árok és a Rovákja-patak.

A tó vízállását 1931. júniusa óta jegyzik. A VITUKI Rt. 1993-1994. évi kutatási munkájában javasolt szabályozási rend használatos a mai napig: márciustól-júniusig 140-170 cm, szeptembertől-januárig 130-160 cm közötti a vízszint tartomány. A Velencei-tó szabályozási szintek között tartását a Dinnyési-zsilipen történő vízeresztéssel és a tározókból történő hozzáfolyás-szabályozással lehet biztosítani. Az üzemeltetési szabályzat is így szól: „A tározók alapvető rendeltetése a Velencei-tó vízszintszabályozása, minden más érdek másodlagos és alárendelt a tó vízszintszabályozásának”. Ennek gyakorlati megvalósítása (és sikeressége) természetesen számos természeti és társadalmi faktortól függ.

A tó vize a lágban „keletkezik”: az édesvízű Császár-víz szennyeződéseket hozó vize itt tisztul meg, itt „veszíti el” növényi tápanyagait és alakul át lápi, majd a tóra jellemző szikes vízzé. A tó nyugati, nádas, úszólápos, kis lápi csatornákkal szabdaltsága részben még őrzi a tó korábbi, természetes állapotát.

fotó / Lunczer Csaba, KDTVIZIG

1. KÉP: A VELENCEI-TÓ NYUGATI RÉSZÉ

Az úszólápok közötti vízterek minősége egymástól kismértékben, a kotort nagy szabad vízfelületekkel rendelkező tisztások vízminőségétől viszont már jelentősen eltér. A láp másik jellegzetessége a huminanyagoktól sötétbarna színű víztér; az üledék és a víz határán található néhány mm-es élőbevonat; valamint a sárgás-barna anaerob üledék vertikális tagozódása. A tározókból érkező hozzáfolyás hatása közvetlenül ezt a vízteret éri, ezért is rendkívül fontos, hogy megfelelő minőségű vízzel történjék a vízpótlás. A nagy hozammal levezetett, szerves anyagban, növényi tápanyagokban gazdag tározóvíz (melyre a nyári időszakban a magas alगतartalom jellemző), felboríthatja a Császár-víz torkolatánál és a természetvédelmi területen a kénforgalmi egyensúlyi állapotot és az algaösszetételt, aminek következtében kénkiválás és kénhidrogén felszabadulás, valamint hirtelen kialakuló, gyors lefolyású eutrofizáció állhat elő.

AZ ELMÚLT ÉVEK ÜZEMELTETÉSI TAPASZTALATAI – LEHETŐSÉGEK A JÖVŐRE NÉZVE

Az elmúlt években tapasztalt tartós vízhiányos időszak oka a vízgyűjtőn évek óta halmozódó vízhiány volt, ami már 2017-től folyamatosan negatív természetes készletváltozásban nyilvánult meg. A víztömeg jelentős része (közel 50%-a) eltűnt a tómederből. A 2023-2024. időszak téli csapadékos időjárását megelőző 3 évben a sokévi átlagnál kevesebb csapadék hullott. A Velencei-tó vízháztartásában ez az állapot nem tekinthető rendkívülinek, sokkal inkább csak szélsőségesnek.

A közvetlen vízpótlási lehetőséget biztosító Pátkai-tározó esetében a kétezres évek óta egyre erőteljesebb algásodás volt megfigyelhető. Az alगतömeg kialakulása instabil vízminőségi állapotot is jelent: a szerves anyag- és oxigénháztartás alakulásában drasztikus és gyors változások következhetnek be. Ráadásul a fonalas kékalgák között számos törzs méreganyagokat is termelhet. A tározó vízminőségét a nagy alगतömeg az utóbbi 5-6 évben már nemcsak nyáron, hanem a téli időszakban is lerontotta, így annak vizét nem lehetett mindig vízpótlásra használni.

A tó vízszintje 2020. március 26-án kilépett a szabályozási tartományból, a vízállás a hónapnak megfelelő minimális üzemvízszint alá süllyedt, elérve a +53 cm-es negatív rekordot. Ez a kedvezőtlen állapot egészen 2024. február 25-ig fennállt, amikor a vízállás ismét elérte a hó eleji minimum értéket. Ez (a csapadéktevékenység mellett) a többszöri, legutoljára 2023. december 19-én megkezdett vízpótlásnak, valamint az átkötő csatorna beüzemelésének volt köszönhető. A vízpótlások eredményeképp mindkét tározót leürítették, így jelenleg átfolyásosan üzemelnek: a vízgyűjtőn lévő vízfolyások közvetlenül táplálják a Velencei-tavat.

fotó / Temes Mihály, KDTVIZIG

2. KÉP: AZ IDEIGLENES ÁTKÖTŐ CSATORNA ALVIZE

Bár az algák elszaporodásának és a vízminőség változásának motorja a növényi tápanyagok mennyisége, aktuális értékében számos egyéb faktor (pl. az időjárás alakulása, horgászat, illegális emberi beavatkozások) is kulcsszerepet játszik. Mivel a tóval szembeni társadalmi, turisztikai elvárások az utóbbi évtizedekben jelentősen megnövekedtek, a természet okozta szélsőségek következményeire a társadalom sokkal érzékenyebben reagál. Bár az üzemeltetési szabályzat egyértelműen meghatározza a vízhasznosítási

fotó / Lunczer Csaba, KDTVIZIG

3. KÉP: A LEÜRÍTETT PÁTKAI-TÁROZÓ 2024. ÁPRILIS 11-ÉN

módokat és prioritásukat, a valóságban ügyelni kell az érdekcsoportok – helyi önkormányzatok, horgászat, turizmus, környezet- és természetvédelem – igényeinek kényes egyensúlyára is, mely az évek során jelentősen változott.

A klímaváltozás okozta felmelegedés és az ennek hatására bekövetkező nagyobb párolgás, valamint a csapadékszelsőségek gyakoribbá válása miatt a készlet-kompenzációs beavatkozások még inkább elkerülhetetlenek lesznek. Tapasztalat, hogy a Velencei-tó vízgyűjtőjén száraz években nem áll rendelkezésre annyi víz, hogy minden víztest megfelelő vízutánpótlást kapjon. Külső vízpótlást csak akkor és olyan mértékben kell és szabad használni, amikor és amilyen mértékben a tó vízhasználatának teljes körű biztosítása a vízgyűjtőn keletkezett természetes vizekből kellő biztonsággal nem garantálható.

A vízügyi ágazat lehetőségei szerint mindent megtesz annak érdekében, hogy felelősségteljes gazdálkodást folytasson a Velencei-tó vízrendszerében is, azonban egy minden kapcsolódó érdeket figyelembe vevő komplex gazdálkodáshoz az ágazat sem jogszabályi eszközrendszerrel, sem költségvetési forrással nem rendelkezik. **Szükséges lenne olyan vízkészlet-megosztási rendelet elfogadása, ami minden érintett számára kötelező, és a térség prioritásait veszi figyelembe az egyes települések érdekeivel szemben.**

Érdemes végiggondolni, hogy mit várunk a tavainktól: hagyjuk, hogy a természet alakítsa, vagy az emberi kívánalmaknak adjuk át? A kettő együtt érdeksérelem nélkül nem megvalósítható. Előbbi esetben számolni kell azzal, és el kell fogadni, hogy időnként kiszáradhat, kiáradhat, a „látóterünket zavaró” nádasok alakulhatnak ki, kevesebb és kisebb hal lehet benne, de ilyen egy természetes víz. Utóbbinál a fentiekén kívül el kell fogadni még azt is, hogy a beavatkozás pénzbe kerül, nem minden érdekcsoportnak fog megfelelni, korlátozásokat kell bevezetni, és még a szélsőséges állapotok előfordulásának esélyét is növelhetjük azzal, hogy egyre jobban egy mesterségesen fenntartott, antropogén tóra alakítjuk át.

A Velencei-tó vízháztartásának hosszú távú fenntarthatósága érdekében az elsődleges prioritást a vízpótló rendszer rekonstrukciója jelentené. A fejlesztések többek között azt eredményeznék, hogy a Velencei-tó vízgyűjtőjére hulló csapadék megfelelő mértékben, időben és minőségben jutna a tóba. Mindaddig, míg külön forrás nem áll rendelkezésre, a KDTVIZIG kis lépésekben végzi a rekonstrukció megvalósítását. Elsőnek 2023 novemberében elkészült a Zámolyi-tározó száraz mederből vett mederanyag vizsgálata, értékelése és a termőföldön történő felhasználáshoz szükséges kockázatbecsélési dokumentációja, majd 2024-ben megépítették az átkötő csatornát, illetve megkezdődött a két tározó rekonstrukciós tervezése. A célok elérése nem mentes a társadalmi konfliktusoktól, de az ágazat különös figyelmet fordít ezek lehetőség szerinti feloldására. ● *Juhász-Varga Katalin, Oláh Zoltán (KDTVIZIG), Tóth Krisztián*

70 ÉVES A TISZALÖKI VÍZLÉPCSŐ

2024. május 9-én ünnepség keretében emlékezett meg a Tiszalöki Vízlépcső megépítésének 70. évfordulójáról az Észak-magyarországi Vízügyi Igazgatóság. Az ünnepi megemlékezést Réthy Pál közfoglalkoztatási és vízügyi helyettes államtitkár úr köszöntője nyitotta meg, majd Láng István főigazgató úr előadásában ismertette a műtárgy vízgazdálkodásban, árvízvédelemben és megújuló energiatermelésben betöltött jelentőségét. Rácz Miklós igazgató úr a vízlépcső tervezéséről, építéséről és a nemrég lezajlott rekonstrukcióról tartott előadást, majd Kovács Gábor úr, a Tiszalöki Vízlépcső nyugalmazott szolgálatvezetője idézte fel a létesítménnyel kapcsolatos emlékeit, Bereczkei Sándor úr, az MVM Vízerőmű Kft. ügyvezetője pedig előadásában bemutatta az erőmű építését, működését és történetét. Az ünnepség a Mosonyi Emil tiszteletére állított, illetve a 70. évfordulóra készült emléktáblák, valamint a hadifogoly áldozatok emlékét őrző műemlék koszorúzásával zárult.

Tiszalökon az öntözőrendszerek építését 1940-ben kezdték meg, a duzzasztóművet 1954 tavaszán, a hajózsilipet pedig 1958-ban adták át, míg a vízerőtelepet 1959-ben helyezték a villamosenergia-termelés szolgálatába. A vízlépcső az elmúlt 70 év során az eredeti funkciók mellett újabb és újabb társadalmi, gazdasági igényeket is kiszolgált, mint az ivóvízellátás Debrecenben, a vízminőségi kárelhárítás, a kívánatos ökológiai állapot folyamatos fenntartása a Tokaj-Bodrogszugi Tájvédelmi Körzetben, vagy a nemzetközi hajóút biztosítása Tokajig. • *Sajtó Osztály*

TÁROZÓNYITÁSSAL EGYBEKÖTÖTT OMIT GYAKORLAT

Az idei évben az Árvízvédelmi Főosztály egy meglehetősen összetett OMIT gyakorlatot hajtott végre a KÖTIVIZG segítségével május 22-24. között. A gyakorlat során egy olyan rendkívüli tiszai árhullám modelljét hozta létre a Hidrometeorológiai Szakcsoport, melynek biztonságos levonulásához elengedhetetlen a Hanyi-Tiszasülyi árapasztó tározó megnyitása.

A gyakorlat során a KÖTIVIZIG-es és a Viziterv Environos kollégák párhuzamosan futtattak lokalizációs modelleket, ugyanis a Laskó öblözetben a Tisza jobb partján töltésszakadás veszélye állt fenn. Emellett a TÁREK szakcsoport is modellfuttatásokat végzett, melyben különböző scenáriókat vizsgált, hogy

mely tározókat és pontosan mikor lenne érdemes megnyitni egy ilyen rekord magas vízszinteket elérő árhullám biztonságos levezetéséhez.

A gyakorlat 2. napján a Jász-Nagykun-Szolnok és a Heves vármegyei TVB-k [Területi Védelmi Bizottság, a szerk.], valamint a Katasztrófavédelmi Igazgatóságok közreműködésével a KÖTIVIZIG kollégái a szükséges előkészületeket megtéve megnyitották a Hanyi-Tiszasülyi árapasztó tározót.

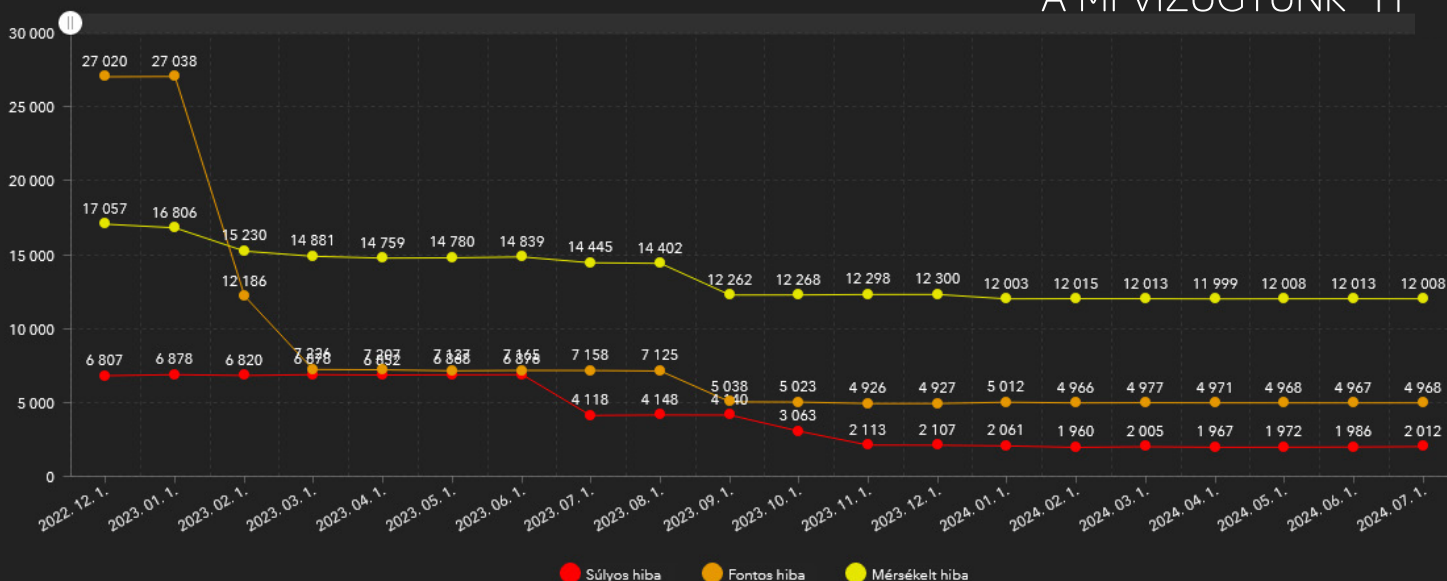
A többnapos gyakorlat hozzájárult ahhoz, hogy a szakemberek értékes tapasztalatokkal gyarapodjanak, fontos következtetéseket vonjanak le egy jövőbeni rendkívüli árhullám biztonságos kezeléséhez. • Komoróczy Zsuzsa

ELLENŐRZŐ ALKALMAZÁS

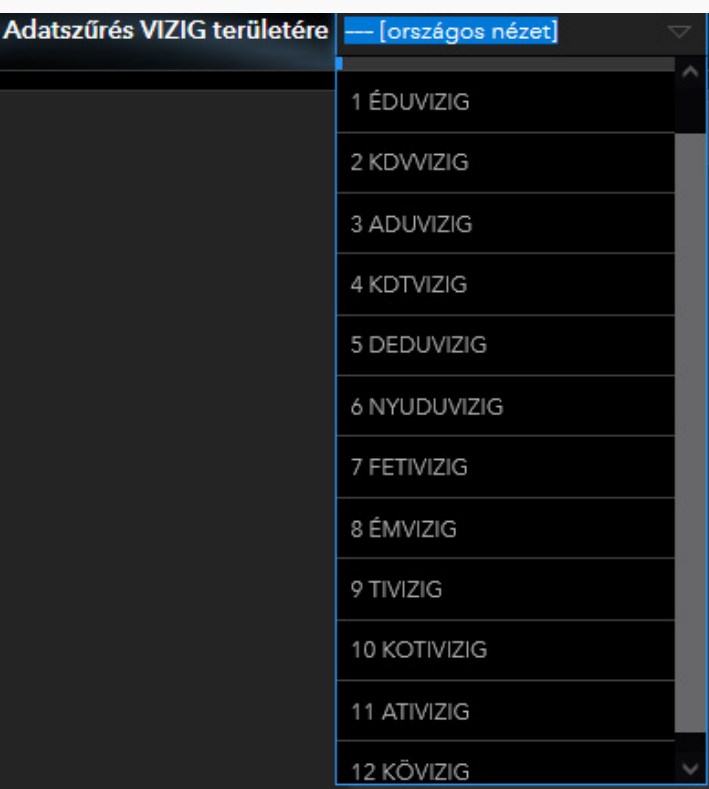
A vízügyi műszaki adatok legfontosabb tárolási és kezelési felülete a vízügyi alapadat rendszer [VAR, a szerk.]. Az OVF Térinformatikai Osztályának koordinációjában 2021-ben megvalósult ellenőrző alkalmazás ennek két alkotóelemében, a VARSQL leíró és a VARGEO téradatbázisban előforduló kitöltöttség, attribútum, geometriai és topológiai hibákat mutatja be. A cél, hogy az adatjavítások után az ágazat belső használat és külső adatszolgáltatás céljából egyaránt pontosabb adatkészlettel rendelkezzen, továbbá fokozott mértékben támaszkodjon a térinformatikára, és bízson annak eszköztárában. A vízügyi belső használatra készült, napi munkavégzést támogató térinformatikai alkalmazás webes böngészőn keresztül, vékony kliens környezetben érhető el belső hálózaton keresztül, tehát nem publikus. Röviden összefoglalva a fejlesztés számos adatvizualizációs eszközzel (jelzőszámok, mérőpanelek, grafikonok, diagramok), szabad szöveges blokkokkal támogatott és kiegészített térképi felület, amely a térinformatikában Dashboard néven ismert alkalmazástípuson keresztül, web szolgáltatás formájában áll rendelkezésünkre.

Az alkalmazás futtatása scriptek segítségével, elsősorban térinformatikai szoftvereken keresztül történik, teljes egészében a vízügyi infrastruktúrára támaszkodva. A vízügyi vonatkozású alapadatokat monitorozó alkalmazás az elmúlt években tartalmi bővülés mellett jelentős formai átalakításokon is átesett a használhatóság érdekében. A visszajelzések szerint az alkalmazásra az ágazati téradat javítás alappilléreként számítanak az igazgatósági szakemberek, és pozitív visszacsatolásként látható, hogy a vizsgált adatoknál felmerülő hibák száma több év távlatából monoton csökkenő tendenciát mutat (1. ábra).

Kialakításakor a készítőik törekedtek arra, hogy a különböző felhasználói szintek igényeit kielégítsék, tehát egy térinformatikai szerkesztő, vagy egy (árvides, egy belvides, vagy egy vízrajzos, stb.) műszaki szakember számára egy-

1. ÁBRA

2. ÁBRA

aránt hasznos legyen. Kiemelt szerepet kapott az ágazati közép- és felsővezetők azon igénye, hogy a szervezet munkáját egy időpont szerinti riportként vagy idősoros adatok alapján a tendenciák szempontjából vizsgálják. Az alkalmazásban feltüntetett minden adat elérhető országos összegzésben, illetve az adat vizualizáció minden eszköze támogatja a vízügyi igazgatóság szerinti adatszűrést is (2. ábra).

Jelenleg 11 adatkör érhető el ellenőrzés céljából. A 11 vizsgált elemosztály – más néven adatkör – négy tematikus téma csoportba sorolható: árvízvédelem, belvízvédelem, vízhálózati elemek, igazgatási típusú tartalmak. A témacsoportokhoz a felület szinte minden elemén látható és könnyű megkülönböztetést biztosító szín kategóriákat alakítottunk ki, illetve az alájuk tartozó adatkörök is rendelkeznek a téma csoporttal logikai kapcsolatot biztosító színnyalattal szerinti megkülönböztetéssel (3. ábra).

Az adatkörök kiválasztása az ágazati téradat szolgáltatási igények között betöltött prioritásuk, illetve a vonatkozó műszaki előírások megléte szerint történt. Az adattartalom, amelyet az alkalmazás vizsgál a vízügyi alapadat-rendszer része, jelenleg annak két alkotó adatbázisából származik, ezek pedig a geometriai és attribútum adatokat kezelő VarGEO és az attribútum adatok tárolására szolgáló VarSQL. Az adatszerkesztés, adatjavítás a vízügyi igazgatóságokon valósul meg, az alkalmazás fenntartási és koordinációs feladatai pedig az OVF Térinformatikai Osztálya alá tartoznak.

Az ellenőrző alkalmazás napi adat ellenőrzési rutinjában részt vevő elemosztályok:

- Védvonal fizikai egység
- Gátőrzés
- Fővédvonal
- Fővédvonal műtárgy
- Állóvíz
- Vízfolyás
- Kalibrált vízfolyás
- Kalibráló pont (Kalib_pont)
- Szivattyútelep
- Szakaszmérnökség
- VIZIG határ

3. ÁBRA

A téradat ellenőrző alkalmazás a VarGEO téradatbázisban és a VarSQL leíró adatbázisban található egyes elemosztályok geometriai, attritútum és hálózati hibáinak feltárása céljából készült. Az adatjavítások helye geometriai és egyes attribútum típusú hibák esetén a VarGEO_Karbantarto SDE téradatbázis, illetve egyes attribútum hibák esetén a VarSQL leíró adatbázis.

4. ÁBRA

A felületen megtalálható egy felhasználást segítő leírás, mely oldalsó panelként aktiválható (4. ábra), az ellenőrzési szabályrendszereket és topológiai szabályokat bemutató szöveges panel (5. ábra), illetve egy adatjavítást segítő úgynevezett Layer fájlokat tartalmazó szöveges panel (6. ábra). A Layer fájlok desktop térinformatikai programok segítségével támogatják az igazgatóságokon a térinformatikai szerepkört betöltő munkatársak adatjavítási szerkesztéseit. A vizsgálatban részt vevő összes elem geometriai reprezentációja és táblázatos megjelenésű attribútum adatai elérhetővé válnak a szer-

ELLENŐRZÉSI SZABÁLYRENDSZEREK

Az egyes hiba típusok hibasúlyának kategorizálása:

- 1. kategória: Súlyos hiba
- 3. kategória: Fontos hiba
- 5. kategória: Mérsékelt hiba

Topológia

Az ellenőrző alkalmazásban az alábbi topológiai szabályrendszer került felépítésre, minden esetben **fontos** hibasúlyal:

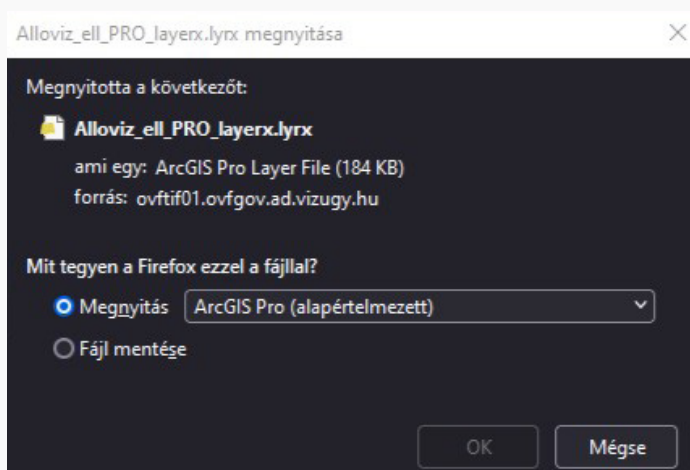
5. ÁBRA

ADATJAVÍTÁS SEGÉDLET

Az egyes leíró adatok javítása VOR azonosító szerinti kereséssel már VARTA-ban is elvégezhető, az így elvégzett javítások pedig a view táblákon keresztül csökkentik a hiba találatokat az ellenőrző alkalmazásban.

6. ÁBRA

kesztő számára hibatípus szerinti bontásban, és adatkör szerinti letölthető csoportosításban, napi tartalom frissítés szerint. A Layer fájlok segítségével desktop környezetben a webes alkalmazásban látható térképi nézet lesz előállítható (7. ábra). Az ellenőrzési rutin minden nap hajnalban fut le scriptek segítségével, így az igazgatóságokon előző nap végzett adatjavítási munkafolyamatok – az adatbázis szinkronizálás után – az adott napon már láthatóak lesznek az alkalmazás felületén, és sikeres javítás eredményeként a megjelölt hiba darabszáma csökkenni fog. A napi összegzések megjelenítésének négy módja van:

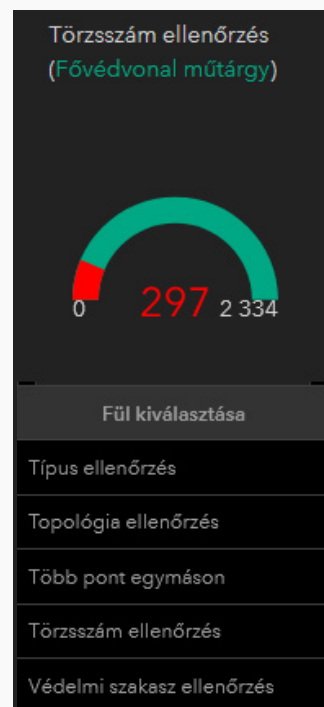

7. ÁBRA

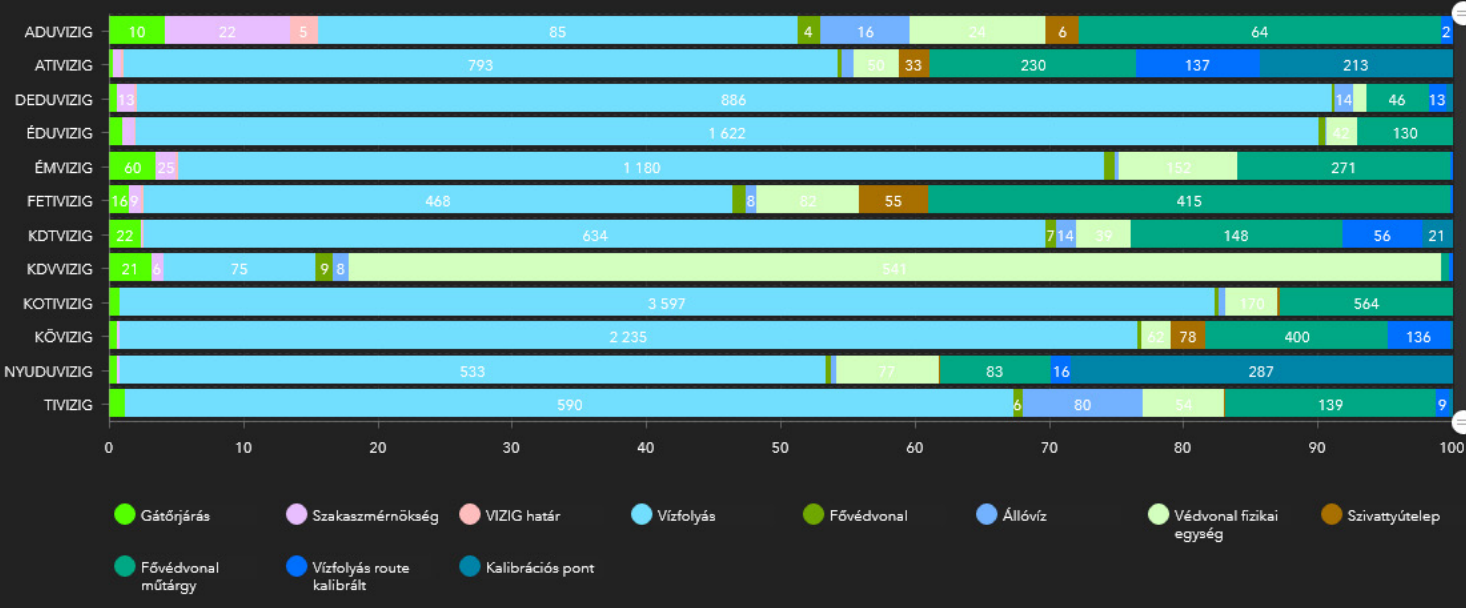
– mérőpanelek, ahol az adott napi hibaszám lesz látható hibatípusok szerinti összegzésben, illetve a panelen látható az adatkörben regisztrált összes elemszám (8. ábra).

– diagramok, ahol az adott napi hibaszám lesz látható különböző kategorizálások alapján (9. ábra).

– összegző jelzőszámok, ahol megkülönböztethető az összes hibaszám megoszlása attribútum és geometriai hiba alapján, vagy egy másik szempont szerint az előforduló hibák súlyosság szerinti kategorizálása szerinti bontásban (10. ábra).

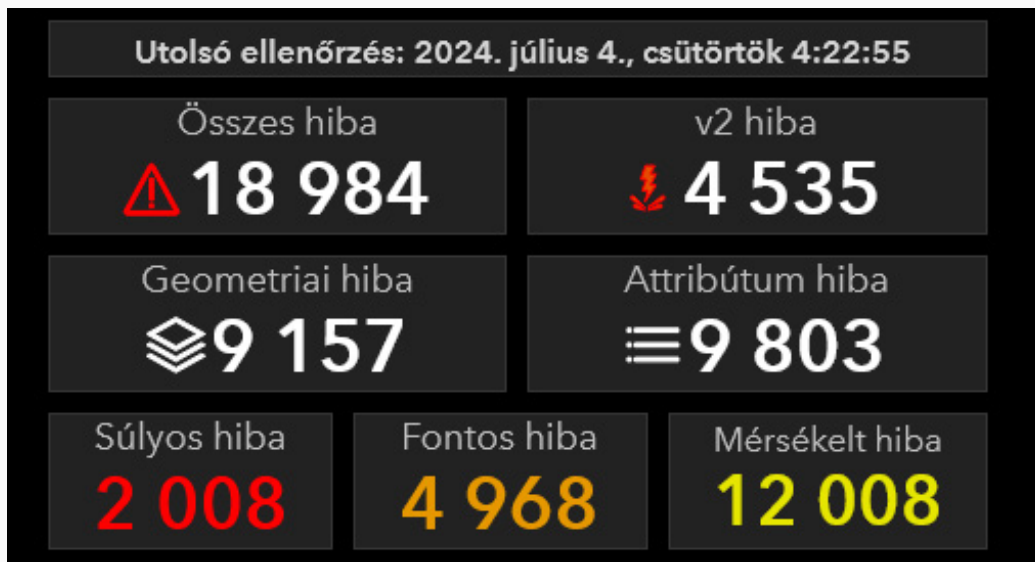
8. ÁBRA

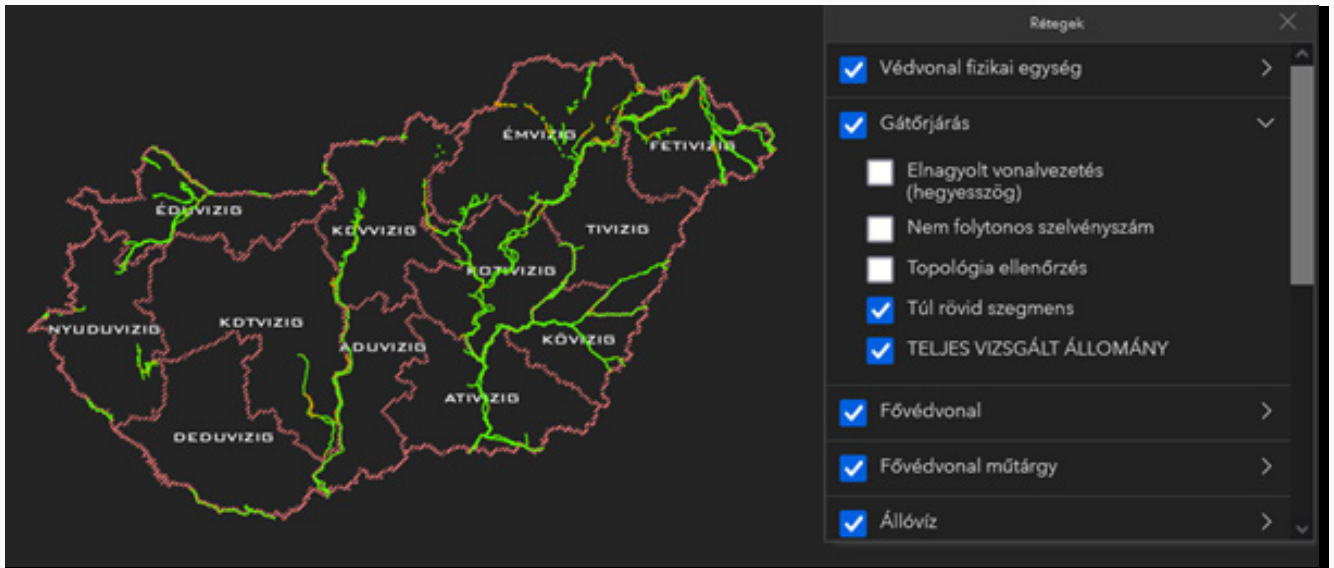
9. ÁBRA

– térképi felület, ahol a résztvevő 11 adatkörhöz tartozó minden vizsgált hiba típus egy-egy térképi réteggént érhető el (11. ábra).

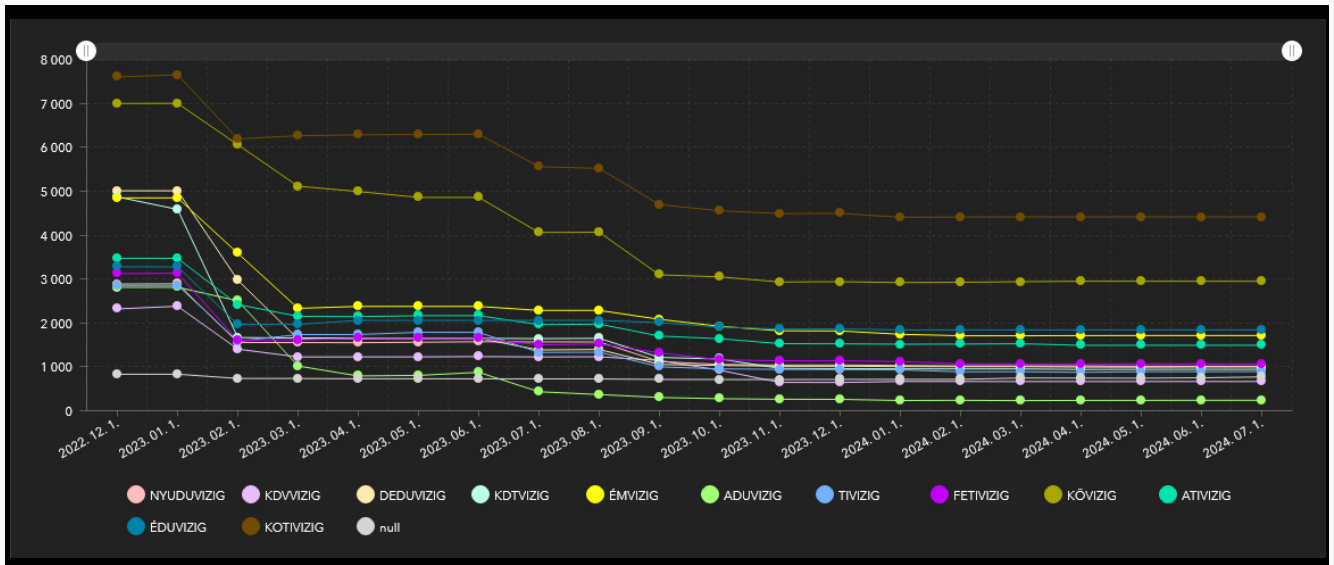
Mivel az adatjavítás folyamatos, ezért szükséges az elvégzett munka nyomon követése hosszú távon is. A napi összegzés mellett minden hónap első napján is lefut egy külön ellenőrzési rutin, amely az adott hónap első napjára vonatkozó összegzéseket idősoros grafikonokon jeleníti meg annak érdekében, hogy a hónapok első napjára vonatkozó információk összehasonlítható alapot adjanak országos és igazgatósági szinten egyaránt. Ennek segítségével hosszabb távon, több évet átívelő módon monitorozható lesz az adatjavítási tevékenység, illetve a napi összegzéssel ellentétben a havi adatok archiválása is megtörténik (12. ábra).

10. ÁBRA

11. ÁBRA

12. ÁBRA

A tapasztalatok alapján bátran kijelenthető, hogy az ágazati térinformatikában kiemelt szereppel bíró téradat ellenőrző alkalmazás a vízügyi ágazat szakemberei és a vezetőség számára egyaránt hasznos felületnek bizonyult az elmúlt időszak munkavégzésének értékelése, az aktuális adatjavítások áttekintése és a jövőbeli munkafolyamat tervezése céljából. Az adatkörök bővítése a felmerülő igények és az elkészülő új műszaki előírások alapján folyamatos, ezzel együtt pedig az alkalmazás bővítésére és átalakítására is folyamatos igény mutatkozik. ● Szlifka Ádám

ÚJ FEJEZET ESZTERGOM ÁRVÍZVÉDELMEBEN

Az Esztergom név eredetével kapcsolatban több elképzelés is létezik. Egyesek szerint az *Isztergamból* ered (az *Iszter* a Duna, a *Gam* pedig a közeli Garam folyó elnevezése). Mivel Esztergom a Dunakanyarban épült, a *gom* utótagos jelentése lehet a hajlat, görbület (például: gomb, gömb, gumó). Ebből is jól kiolvasható, hogy a város és a Duna élete a történelem és a jelenkor során is szorosan összefonódik. Mindez az árvizekkel való együttélés és küzdelem terén is megmutatkozik.

A város árvízvédelmi fejlesztése hosszú múltra tekint vissza, s mint sok más helyen, itt is a hatalmas, mindent elsöprő áradások indukálták a műszaki beavatkozások elindulását.

forrás / internet

1838-AS EMLÉKTÁBLA A VÁROSHÁZÁN

Az első ilyen kiváltó oknak az 1838-as jeges árvizet nevezhetjük. Habár erről szinte mindenkinek Budapest és báró Wesselényi Miklós, az „árvízi hajós” jut eszébe, nem szabad elmenni a tény mellett, hogy a Duna ez év márciusá-

forrás / infoesztergom.hu

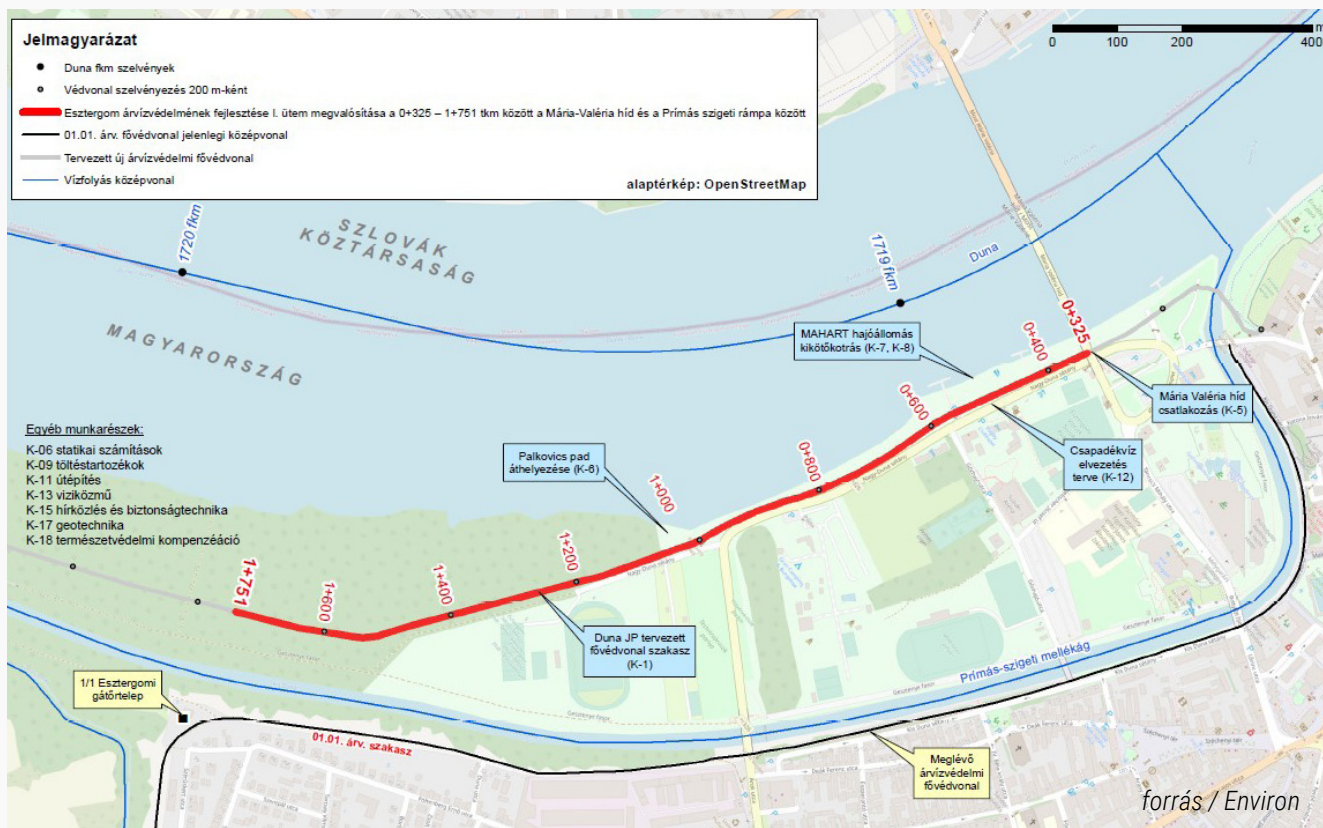
UTCAKÉP A 2013-AS ÁRVÍZ IDEJÉN

ban Esztergomtól Szabadszállásig óriási pusztítást végzett. A Dunakanyarban kialakult jégtorlasz következtében a felsőbb szakaszokon egyre emelkedett a vízszint, mely Esztergom városában március 13-án tetőzött. Ekkor kimozdult a jégtorlasz és a hatalmas víztömeg rendkívüli károkat okozott az alsóbb szakaszokon is. Az akkori Esztergom királyi város házainak 74%-a semmisült meg és további 10%-a megrongálódott.

Ezt követően az 1876-os árvíz szintén súlyos következményekkel járó vonulását már tettek is követték. A februárban még jeges, márciusra már jégmentes árvíz következtében nagyjából 400 ház került víz alá és több, mint 1800 embernek kellett elhagynia az otthonát (a település akkori lélekszáma 7000 fő körülire tehető). Az árvíz levonultával a mai Prímás-szigeti Duna-ág és a város déli határa mentén gáttal vették körül Esztergomot.

A kiépített gátrendszer az 1891-es árhullám során teljesítette feladatát és a nagyvíz különösebb károkozások nélkül vonult. Ez azonban nem volt elmondható az 1897. évi augusztusi esetről. A Duna több helyen átszakította a városi gátat és több, mint 700 házban okozott károkat.

A XXI. század árvizei és közülük is leginkább a 2013-as rámutatott a térség árvízvédelmi fejlesztésének fontosságára. A meglévő védvonalak

HELYSZÍNRAJZ

kiépítettsége nem elégséges az elvárható, jogszabályokban előírt árvízi biztonsághoz. Esztergom területén az árvizek elleni védekezés jelenleg jelentős erő- és költségráfordítás mellett történhet csupán. Hosszas folyamatok árán, de idén végre elindult Esztergom árvízvédelmi fejlesztése I. ütemének kivitelezése és a II. ütemének tervezése is.

A most tervezett beavatkozások bevédenék a Primás-szigetet: egy részén szerkezetes töltéssel, az urbánusabb szakaszán pedig részben helyhiány, részben pedig esztétikai okokból árvízvédelmi mobilfallal. A Primás-szigeti Duna-ágot két helyen keresztezi az új nyomvonal. A sziget északi részére egy árvízkapu terve készül, melynek folytatásaként a fejlesztés bevédené az Erzsébet-parkot, illetve a sziget déli része felé egy beeresztő műtárgy is létesülne a gátórház környezetében.

- Komoróczy Zsuzsa

VISSZA KELL JÖNNI A SZÜLŐFÖLDRE

KÉSZÜLÖK AZ INTERJÚRA, OLVASOM, HOGY BODNÁR GÁSPÁR, A FETIVIZIG VEZETŐJE A TISZA MENTÉN, RAKAMAZON SZÜLETETT. NA TESSÉK, PERSZE, HOGY VÍZ-ÜGYES LETT! DE TÉNYLEG ELKERÜLHETETLEN ILYENKOR, HOGY AZ EMBER EGY ÉLETEN ÁT KÖTŐDJÖN A VÍZHEZ? ENNYIRE EGYSZERŰ LENNE? ERRŐL IS, NO MEG NAGY SZAKMAI PRÓBATÉTELEKRŐL ÉS EMBERSÉGES VEZETÉS-RŐL IS BESZÉLGETTÜNK A NYUGDÍJBA VONULÓ IGAZGA-TÓVAL.

Ez egyértelmű! – vág bele Bodnár Gáspár. – A Tisza, a Bodrog, az Aranyos-árok, a morotvák *[holtágak, a szerk.]* meghatározóak voltak az életünkben. A mai gyerekek már nem mennek se a vízpartra, se a természetbe, hanem otthon ülnek a számítógép előtt, az egykori rét is elvadult, természet-védelmi terület lett belőle.

fotók / Romet Róbert

Milyen kicsi voltál, amikor az első komoly emléked megmaradt a vízről?

Talán hatéves, amikor úszni tanultam. A nagyok bedobtak, és úgy kellett kimenteni.

Mégsem haragudtál meg a vízre!

Nagyon megszerettem, bár nem ettől. Vonzott a természet, rengeteget olvastam, sok úti leírást is, és ez hatással volt rám. Nagypám is, apám is a téészben *[termelőszövetkezet, a szerk.]* dolgozott, a Tokajnál lévő vízkivételt üzemeltették nyugdíjasan is, a legelő árasztásos öntözésével foglalkoztak. Mi, gyerekek lejártunk fürdeni a csatornára, jó

meleg volt a víz... De mégis inkább az határozta meg a pályaválasztásomat, hogy az általános iskola végén a tanítónő elhozott Nyíregyházára a vízügyi szakközépiskolába, hogy lássam, mire számíthatok, ha ide jövök tanulni.

Elég volt végignéznem a folyosón kiállított anyagokat a folyószabályozásról, árvízvédelemről, vízszivattyúzásról...

...és eldőlt minden?

E! Aztán láttam a '70-es árvíz komoly védekezési munkáit Rakamazon, ahová a szomszédos Tiszabercel lakóit is kitelepítették, munkásörök vigyázták a rendet, az emberek rakták a homokzsákokat, nekünk nem kellett iskolába menni. Egy ilyen élmény nyomot hagy az emberben, különösen egy gyerekben.

A középiskolában mi érdekelt legjobban?

Abban az időben nagyon sokat jártunk ki területre szakmai gyakorlatra. Jól emlékszem például Vásárosnaményban a sólyapályára, ahová a hajókat húzták. Ez később feliszapolódott, és épp most bontottuk ki az iszap alól, hogy újra használhassuk. De ott voltunk az utolsó tiszai kanyarátvágásnál Tizzaszalkán, vagy a Szamoson a gerebsei átmetszésnél is. Ezek olyan érdekes élmények voltak, amik hatására eldöntöttem, hogy ezzel szeretnék foglalkozni.

Volt konkrét elképzelésed is, hogy pontosan mivel?

A folyók, csatornák, a nagyobb volumenű dolgok vonzottak.

Budapesten tanultál tovább a Műszaki Egyetemen. Felmerült benned, hogy ott maradsz és lecseréled a Tiszát a Dunára?
Nem, soha! Mindig haza akartam jönni, és a fiaimat is úgy neveltem, hogy vissza kell térni a szülőföldre. Nagyon szép feladatok vannak a Tiszánál.

Mi adja a szépségét számodra?

A látvány, a vízjárás változatossága az, ami megkapó. Főleg a felső szakaszon, egy-egy nagyobb árhullám után megváltozik a meder alakja, a partszakasz. Ezt nagyon érdekes megfigyelni, értékelni!

**„MINDIG HAZA
AKARTAM JÖNNI, ÉS
A FIAIMAT IS ÚGY NEVEL-
TEM, HOGY VISSZA KELL
TÉRNI A SZÜLŐ-
FÖLDRE.”**

Hogy lehet, hogy a diploma megszerzése után először mégis a honvédséghez mentél, nem a vízügyhöz?

Épp nem volt felvétel. De később az akkori igazgató, dr. Szilárd Lajos professzor felvett.

1986-ban kerültél a FETIVIZIG-hez, és elmondható, hogy tényleg végigjártad a ranglétrát.

Bizony, 38 év vízügyi szolgálat után megyek nyugdíjba! Voltam ügyintéző, csoportvezető, osztályvezető-helyettes, igazgató-helyettes és végül igazgató. '93-ban pályáztam meg a főmérnöki pozíciót és ötünkből engem választottak, majd 10 év múlva az igazgatói pályázaton is indultam és sikerrel vettem az akadályt. 21 évig igazgatóskodtam a FETIVIZIG-en.

„AZ ÁRVÍZVÉDELEMBEN, MÉG HA KANYAROG IS A FOLYÓ, EGY VONAL MENTÉN, A TÖLTÉSEKEN HALADUNK, MÍG A BELVIZES SZAKTERÜLETEN A TEREPI ADOTTSÁGAI, TALAJVISZONYAIT, SAJÁTOSságAIT, A TELEPÜLÉSEK SORÁT IS MEG KELL ISMERNI, NEM CSAK A FOLYÓK KÖZELÉBEN, HANEM TÁVOLABB, PÉLDÁUL A NYÍRSÉGBEN IS.”

Melyik szakterülethez vonzódtál leginkább?

A belvizes osztályon kezdtem és nagyon megszerettem. Igazán szép feladat belvizekkel, csatornákkal foglalkozni, ehhez tényleg ismerni kell a területet! Az árvízvédelemben, még ha kanyarog is a folyó, egy vonal mentén, a töltéseken haladunk, míg a belvizes szakterületen a terepi adottságait, talajviszonyait, sajátosságait, a települések sorát is meg kell ismerni, nem csak a folyók közelében, hanem távolabb, például a Nyírségben is. Ez másfajta megközelítést kíván.

Most megleptél! Azt hittem, hogy a Tisza közelében árvizesnek jó lenni...

Árvizes igazán akkor lett belőlem, mikor főmérnök lettem, mert jöttek a nagy tiszai árvizek: '93 és '95 karácsonyán is, aztán jött '98, '99, 2000, 2001 – 27 hónap alatt 4 rendkívüli árvíz és egy rendkívüli belvíz. Főmérnökként rögtön egy nagy gyakorlatot is meg kellett szerveznem Kárpátalján, majd érkezett egy komoly pakuraszennyezés a Szamoson, vagyis a friss pozíciómban sorra olyan feladatok jelentkeztek, amikre korábban ilyen mértékben nem nagyon volt példa.

Van ezek között, ami különösen emlékezetes?

A '98-as árvízre azért emlékszem szívesen, mert akkor sikeresek voltunk, bár akkor is közel álltunk a töltésszakadáshoz mindkét parton. 2001-ben azonban minden erőfeszítésünk ellenére sem sikerült megakadályozni a tarpai gátszakadást, ez fájdalmas. Pedig óriási munka volt benne, időben elindítottuk a folyamatokat, készültség, védelmi osztag, honvédség, töltésmagasítás... Ezt később a szakmai vizsgálóbizottság is megállapította. De sajnos nem volt összhangban a töltés teherbíró képessége a terheléssel: olyan gyenge volt az anyaga, hogy lekvárszerűen elfolyt, megtámasztani sem lehetett. Illés Lajossal már a kitelepítés sorrendjét is meg kellett határoznunk.

**„A '98-AS ÁRVÍZRE
AZÉRT EMLÉKSZEM SZÍVESEN,
MERT AKKOR SIKERESEK VOLTUNK,
BÁR AKKOR IS KÖZEL ÁLLTUNK
A TÖLTÉSSZAKADÁSHOZ MINDKÉT
PARTON. 2001-BEN AZONBAN MINDEN
ERŐFESZÍTÉSÜNK ELLENÉRE SEM
SIKERÜLT MEGAKADÁLYOZNI
A TARPAI GÁTSZAKADÁST,
EZ FÁJDALMAS.”**

Az a rengeteg szakember és a külvilág hogyan tudja ezt aztán feldolgozni?

Nagyon nehezen! A védekezés alatt a lakosság támogatott minket, de a gátszakadás után nem volt kellemes a helyzet. A boltban nem akarták kiszolgálni a kollégákat, mondván, hogy ők a hibásak. Az újjáépítéssel együtt aztán megnyugodtak a kedélyek.

Viszont mindez elindította a nagy tiszai fejlesztéseket...

A '95-ös nagy árvíz után készítettük el a töltéserősítést szolgáló „Felső-Tiszai Árvízvédelmi Rendszer Fejlesztése” elnevezésű programot. Haladt is előre, és a 2001-es gátszakadás nem következett volna be, ha van még egy évünk és lejjebb tudunk menni a folyón az erősítéssel.

Összességében jó érzéssel tölthet el, hogy közöd volt ehhez a komoly fejlődéshez a térségben. Van, amit kiemelnél közülük?

Fontos a töltések kiépítése a megfelelő magasságra, az előrejelző rendszer felállítása és korszerűsítése itthon és Kárpátalján is – ma már 200 állomás 5 percnként szolgáltat adatokat –, és az ehhez kapcsolódó modell, amit mi fejlesztettünk ki és óránként ad előrejelzést. A következő időszakban ebben már a mesterséges intelligencia is szerepet kap majd. És meg kell említenem a három új árvízcsúcs-csökkentő tározó – a Beregi-, a Szamos-Kraszna-közi és a Tisza-Túr-közi megépítését is.

Szennyezésből is jutott nektek bőven.

De még mennyire! A pakura után jött a cián, amit épp csak kihevertünk, mikor nehézfém érkezett. 2004-től pedig a hulladék.

Feltételezem, hogy ezek megoldásához a szaktudáson kívül az emberi kapcsolatokra is nagy szükségetek van.

Három országgal vagyunk szomszédosak, mindegyikkel működni kell a szakmai és emberi oldalnak is. Először például nehezen fogadta el az ukrán partner, hogy tőlük jön a kommunális hulladék. De ezek a megbeszélések odáig fejlődtek, hogy ma már az említett jelzőrendszerünk működik náluk, de sokat változott a hozzáállásuk is.

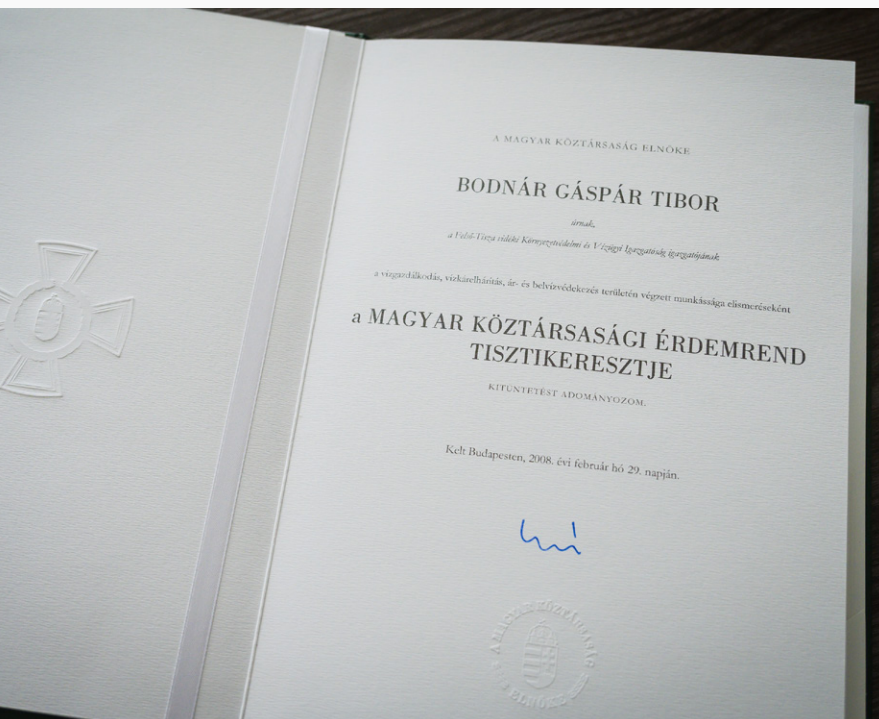
**„VEZETŐ BEOSZTÁSBAN
UGYANAKKOR SZIGORÚNAK IS
KELL LENNI, DE MINDIG TÖREKEDTEM
ARRA, HOGY SEGÍTSEM A KOLLÉGÁ-
KAT, NE AKADÁLYOZZAM ŐKET AB-
BAN, HOGY MINÉL HAMARABB
ÉS SIKERESEBBEN OLDJÁK
MEG A FELADATAIKAT.”**

Amikor az igazgatói tevékenységedről kérdezősködtem, többször is azt hallottam, hogy nagyon emberi vagy, kifejezetten figyelsz a munkatársaidra. Ez tudatos döntés vagy egyszerűen ilyen vagy?

Ezt láttam, ezt tanultam az elődeimtől, és nem csak a vezetőktől. És nyilván a neveltetéstől is függ, hogy ki hogyan viszonyul másokhoz. A siker záloga az, hogy tudd, ki van a vonal másik végén, ő mire képes, és ne tegyél elviselhetetlen terhet rá, mert összeomlik. Az a filozófiám, hogy mindig szakmai alapon nyugodjanak a dolgaink, de mindig emberséges legyen a rendszer. Vezető beosztásban ugyanakkor szigorúnak is kell lenni, de mindig törekedtem arra, hogy segítsem a kollégákat, ne akadályozzam őket abban, hogy minél hamarabb és sikerebben oldják meg a feladataikat. Lényeges az is, hogy milyen munkakörülményeket teremtünk az embereknek. Ha jól érzik magukat, az is hozzájárul a sikerhez.

És mit hagysz itt most, Igazgató úr, azzal, hogy leköszönsz?

Azt gondolom, hogy olyan vezetői kar van az igazgatóságon, akik képesek ebben a szellemben továbbvinni az ügyeket. Sajnos azonban sok szakember hiányzik, a fiatal kollégákat a jobb fizetéssel könnyen elcsábítják tőlünk a vállalkozások. Ez azért nagy baj, mert 3-5 év szükséges ahhoz, hogy valaki beletanuljon, átlássa

a folyamatokat, döntéseket tudjon hozni. De addigra sokan elmennek. És úgy látom, országos szinten nincs rendben a vízügyi ágazat – elsősorban anyagi – megbecsültsége, amit nagyon sajnálok.

Számtalan elismerést kapott a szakmai tevékenységed. Van olyan, ami a többinél közelebb áll a szívedhez?

Minden elismerés szól valamiről és mindet együtt kaptuk, az én nevemmel ugyan, de mégis közösen a csapat, akikkel dolgozom. Jó irányítás is kell a sikerhez, de jó végrehajtás is!

A szemléletednek sikerült beszippantania a két fiadat, Tibort és Csabát?
Abban igen, hogy a tanulmányok befejezésével hazajöttek. A kisebbik egy vízügyes cégnél dolgozik építésvezetőként, az idősebbnek pedig informatikai vállalkozása van.

Vannak már unokáid is...

Érdekes élmény, mert a két fiának összesen három lánya van, 12, 8 és 1,5 évesek. Egyelőre még zsúfoltak a napok, de június 14. után végre több időm lesz rájuk. Meg kertészkedek, pihenek majd... Ugyanakkor izgulok is, hogy fog menni nekem ez a nagy nyugalom, mert az eddigi életem nem erről szólt. Mindig olyan típus voltam, hogy szerettem, ha mozognak körülöttem a dolgok, van mit csinálni. De megtalálom majd a tennivalók sorát nyugdíjasként is, ebben bízom. ● *Teszári Nóra*

TUDOD-E?

Érdekességek, mindennapi és nem mindennapi tevékenységek kollégáink életében

FÁBIÁN DÉNES PÁLNAK, AZ ÖNTÖZÉSI OSZTÁLY KIEMELT MŰSZAKI REFERENSÉNEK TÖBB KÜLÖNLEGES HOBBIJA IS VAN, DE SZÁMOMRA KÖZÜLÜK A NAPÓLEON-KORI HAGYOMÁNYŐRZÉS A LEGIZGALMASABB! EGY DÉLELŐTTI KÁVÉ MELLETT KÉRDEZTEM RÓLA.

fotó / Hoszka-Kovács M. Katalin

Véleményem szerint a legtöbb OVF-es kolléga hallott már arról, hogy az Egyesült Államokban vannak polgárháborús hagyományőrök, de arra nem hiszem, hogy sokan gondoltak volna, hogy kishazánkban valaki a Napóleon-kori hagyományokkal foglalkozik. Hogyan ismerted meg ezt a világot?

Idén októberben lesz 10 éve, hogy én is „őrült” hagyományőrző lettem. Ültem az egyetemen az egyik informatika órán, és természetesen nem informatikával foglalkoztunk. Én tankokat, míg padtársam huszárokat nézegetett, átpillantott hozzám és megkérdezte: „Te Dénes, van ez a hagyományőrző egyesület Veresegyházon, nem akarsz eljönni megnézni?” Mindig is érdekelt a hadtörténet, szerettem katonáskodni, ólomkatonákkal is foglalkozom a mai napig, sőt nem sokon múlt, hogy nem a Honvédséghez kerültem. Elmentem tehát Veresegyházra, hiszen egyetemistaként bolond lettem volna nem kipróbálni, hogy ingyen lövöldözhetek, meg ismertem egy nagyon jó sörözőt ott Veresen, ahova

el is lehetett menni utána. Mikor megérkeztünk, ruhát adtak rám, meséltek az ezredről, majd kipróbálhattam egyik fegyverreplikájukat, és onnantól kezdve nekem „végem volt”! Van is egy mondás a hagyományőrök körében, mely szerint „aki egyszer megszagolja a lőport, azt többet nem engedi el az illata”. Hát ez velem is így esett.

fotó / Sorgyalog Hagyományőrző és Kulturális Egyesület

A hagyományőrző csoportotok hány tagot számlál? Mennyi ember hódol ennek a szabadidős tevékenységnek?

Magyarországon a katonai hagyományőrzésnek nagyon sok változata van, pl. a hun kori, a végvári- középkori, vagy akár a II. világháborús. A mi csoportunk (Sorgyalog Hagyományőrző és Kulturális Egyesület) kimondottan a Napóleon-kori (1800-as évek eleje) hagyományőrzést képviseli, és rajtunk kívül még kb. tíz másik ilyen tematikájú csoport van itthon, de mi vagyunk talán a legnagyobbak. 2014-ben alapították az Egyesületet, jelenleg nagyjából 30 tagunk van. Két központunk van, az egyik itt Budapesten, a másik pedig Szegeden. Szerencsére egy-egy programon, amin részt veszünk, sok érdeklődő akad, akik odajönnek hozzánk, kérdeznek rólunk, és persze sok gyermek is van, akik csillogó szemmel lépnek oda hozzánk, hogy megnézzenek minket maguknak.

Magyarországon a különböző megemlékezéseken kívül leginkább az 1848-49-es hadijátékokon lehet minket megtalálni ellenséges Habsburg katonaként, hiszen az akkori egyenruhájuk fehér volt, plusz a fekete-sárga császári színek sem változtak meg, így messziről nézve hasonlítunk rájuk, de a szakavatott

szem felismerheti a különbségeket. Bár sokszor ér minket a vád, hogy hát az ellenséget jelenítjük meg, nem szégyelljük-e magunkat, de nem szabad egy irányból megemlékezni valamiről, mindkét oldalon parancsot teljesítettek a katonák, függetlenül attól, hogy milyen zászló alatt szolgáltak.

Hogyan kell elképzelnünk, bizonyos időnként találkoztok és hagyományos öltözékbe bújtok? Esetleg – hasonlóan az amerikai polgárháborús hagyományőrzőkhöz – egy-egy csatát, ütközetet is újra felelevenítetek?

Az egész katonai hagyományőrzést úgy kell elképzelnünk, hogy nem csak felöltözünk szép ruhába parádézni, jóval többrétű hobbiról beszélünk. Egyrészt az adott korszak magyar katonáját próbáljuk meg minél hitelesebben visszaadni a ruházat, alakítás szempontjából, és ezekben az egyenruhákban tiszteletadásokon, ünnepeken, évfordulókon és csatavisszajátzásokon veszünk részt, illetve mint minden más hobbinak, ennek is a legfőbb célja, hogy jól érezd magad és egy kicsit kiszakadj a valóságból.

A különböző hadijátékokon próbálunk az adott kornak megfelelően sátoztáborban élni, bár például az austerlitz csata esetében, ami decemberben volt, ezt nem mindenki vállalja. Az egyenruháinkon kívül a felszerelésünkkel is próbálunk korhűek lenni. Sajnos ez az a korszak, amikor elkezdődött a tényleges papírra vetése a mindenféle katonai felszerelésnek, szokásnak, vagy épp ezredtörténetnek – a későbbiekben, akár az 1848-49-es időszakból is sokkal több forrás található –, de pár örült „kollégával” együtt néha ó-német katonai szabályzatot bújtunk, és próbáljuk megfejteni ezt a korszakot.

Az Egyesületet már nemcsak Magyarországra hívják egy-egy eseményre, hanem bejártuk szinte egész Európát (a már említett Austerlitz, mai Slavkov u Brna környéke, Párizs, Golfe-Juan, Lipcse, Tonon, Schabs, Montreau, Deutsch-Wagram, Bécs, Mühlgraben is helyszín volt már), ami köszönhető annak is, hogy az elmúlt 10 évben sok ismerősünk, barátunk lett a többi európai országban működő hasonló egyesületeknél. Ugyanakkor a C.E.N.S. [*Central European Napoleonic Society, azaz a Közép-Európai Napóleoni Egyesület, a szerk.*] fogja össze az egész európai Napóleon-kori hagyományőrzést, a csehektől a franciákon át, és a magyarországi egyesületek közül mi vagyunk az egyetlenek, akiket a C.E.N.S. elfogadott, mind szakmaiság, alakítás és felkészültség terén, ez pedig a mi köreinkben elég nagy elismerés. Nyilván ennek is köszönhető, hogy egyre több helyre kapunk meghívást.

Minden évben az egyik legnagyobb esemény a Napóleon-kori hagyományőrzők körében Austerlitz. Ilyenkor 1-3 ezer résztvevő gyűlik össze és idézi fel az 1805-ös csata pillanatait, az adott évfordulótól függően. Az eljátszott csata előtt gyakorlatozás, felkészülés, utána pedig a tábornász körül beszélgetés és rettenetesen sok éneklés vár ránk.

Egy-egy csata esetében persze a harc kerül a központba. Sortűzek, ágyúdörgés – ólom nélkül természetesen – és roham az ellenség sorai ellen. A közelharcot úgy kell elképzelni, mint a rögbit, nem szuronnal előre csapunk össze, hanem a puskatusok csattannak egymáshoz, és el kell tolni az ellenfelet. Ha valaki véletlenül a földre kerül, azt azonnal felsegítik a körülötte lévők, hiszen ez egy megjátszott dolog, a lényeg a szórakozás, senki sem szeretne a másokban kárt tenni, első a biztonság.

Felmerül bennem a kérdés, hogy ezt az inkább férfias hobbit űzik-e esetleg hölgyek is?

Igen, kifejezetten sokan vannak. A csatába nem illik a hölgy, mint ahogy azt a történelemből tudjuk, de 2024-ben ez nem tántorít el szerencsére már senkit sem. Ezt úgy szokták leleményesen megoldani a hölgyek, hogy bajszot rajzolnak maguknak, kontyba fogják a hajukat és azt elrejtik a csákó alá. Vagy sokan ún. markotányosnak öltöznek be, ami erre a korszakra volt jellemző. Akkoriban a katonák családja, ha volt, vagy esetleg a hadjárat során „megfogott kislány” követte őket, ezek a nők varrtak, főztek... A hadijátékokon meg is lepődnek a csapatunkon, hiszen a tábori konyhánkban bádog- és

fotó / Sorgyalog Hagyományőrző és Kulturális Egyesület

rézedények, fa eszközök segítségével a hölgyek nagyon finom ételeket szoktak nekünk készíteni

A külföldi egyesületeknél pedig sokan vannak, akik akár a „dámák” szerepét „játsszák”, ők szép, fodros úri ruházatban vagy épp parasztasszonyként vannak jelen a hadijátékokon mint nézelődő, korhű „közönség”, sokszor úriemberek társaságában, akik nem csatároznak. Erre a legjobb példa az 1813-ban zajlott Népek Csatája, aminek emlékére egy Lipcse melletti faluban ötévente rendezik meg az ezt felelevenítő hadijátékot. Ezen az eseményen 3-4 ezren szoktak részt venni, és ilyenkor teljesen átváltozik ez a falucska egy óriási skanzenné, és szinte visszalépünk az adott korszakba. Nemcsak a felnőttek, de sok-sok gyermek is korhű ruhákban játszadozik. Olyan ez az esemény, mint egy élő történelem óra, amikor mindenki átszellemül.

Azt mondtad már, hogy az egyenruha és a különböző kiegészítők milyen fontos elemei a hagyományőrzésnek, de mégis honnan lehet beszerezni őket, van külön varrónő, akivel dolgoztok vagy esetleg ti készítek?

Varratni szoktuk, mindig van egy ismerős vagy esetleg hivatalos varroda, ahol még ilyesmikkel tudnak foglalkozni, mert tudniillik, a ruhánk posztóból

van, egyrészt nem is kapható már Magyarországon ilyen anyag [Cseh- vagy Lengyelországból rendelik, a szerk.], másrészt nem is dolgozik már bárki ilyennel. Illetve nehezíti még a dolgot a ruhákon lévő ún. vitézkötéssel való munka is. Az autentikus ruházatok kézzel varrottak, de persze van olyan is (az enyém is ilyen) ami erős, ipari varrógéppel készül. Viszont vannak olyan eszközök, ahol nem segíthet a modern technika, a csákóink, illetve háti bőröndjeink (Tornister) is szintén kézzel készülnek. Ami talán a leghétköznapibb eleme

a ruházatnak az a bakancs, megsúgom, nekem pl. néptánc bakancsom van, nagyon hasonló az eredetihez és olcsóbban is beszerezhető, de ha valaki a nulláról, bakancstól csákóig szeretne magának most egy ilyen korhű ruházatot az nagyjából 300 ezer forint.

A mi ruházatunk, amit az Egyesület tagjai hordanak, a Habsburg Birodalom császári királyi hadsereg 1809-es állapotát közelíti meg, azon belül is a magyar katonák egyenruháját, hiszen akkoriban a német (illetve egyéb)

fotó / Sorgyalog Hagyományőrző és Kulturális Egyesület

és a magyar nyelvű ezredeknek más-más egyenruhájuk volt. Akkoriban a magyarok voltak az elsők, akik a magas, két sildes csákót kapták, előtte bőr sisakja volt a katonának. Egy-egy eseményen látszik is, hogy amíg a cseh és német ezredek sisakban mennek, addig mi magyarok már csákóban vagyunk. Rólunk, magyarokról azt kell tudni, hogy mindig mi kaptuk meg az első tesztruházatokat, és ha bevált, akkor vitték tovább.

Ami pedig még a ruházaton kívül nagyon fontos az maga a fegyver, amivel „dolgozunk”. Ezek hivatalosan nem is fegyverek, hanem muzeális jellegű replikák, és mi csak magát a fegyvert tudjuk megrendelni [ennek értéke 150.000 Ft-tól a több millió Ft-ig terjed, a szerk.] aminek tárolása szigorú szabályok között történik. Ehhez hasonlóan persze a fegyverbe való lőpor is szigorúan szabályozott Magyarországon, azt csakis a megfelelő engedéllyel rendelkező személy veheti meg, kezelheti, és tárolhatja. A hazai hadijátékokon valódi feketelőport például nem is használunk, hanem ennek egy biztonságosabb utánpótlását, és azt is csak szigorú szabályokhoz kötve.

Ezektől az anyagi terhektől eltekintve az egyesületünknel nagyon figyelünk arra, hogy az újonnan érkezőknek vagy akár a rosszabb anyagi körülményekkel rendelkező tagoknak mindig legyen olyan egyenruha, amivel fel tudjanak szerelni, azaz nem muszáj, hogy mindenki azonnal megvegyen mindent. Minden csapattagunk törekszik a saját felszerelésének beszerzésére, de megfelelő kiképzés után bármikor fel tudunk szerelni egy-egy újonnan érkezőt.

Ha valakinek esetleg felkeltetted a figyelmét, hol találhat meg Titeket? Vannak esetleg olyan eseményeitek, amiket külsős érdeklődők is látogathatnak?

Megtalálhatóak vagyunk a social media felületeken ([Facebook](#), [Instagram](#)) ahol fent vannak a fényképek a korábbi programokról, illetve az információk a közelgő eseményekről.

Egyesületünk első, nagy és önálló szervezésű hadijátéka idén lesz 2024. augusztus 2-4. között Szőregen, ahol az 1849-es szőregi csatát elevenítjük fel. A magyar rendezvényeken általában csak a környékbeli hagyományőröket hívják meg, de most hívtunk olasz, osztrák és cseh hagyományőröket is, így ez egy nemzetközi hadijáték lesz. Pénteken táborállítás, szombaton gyakorlás és csata, vasárnap pedig táborbontás lesz a program, de részletesen a [Facebook eseményünknel](#) lehet majd tájékozódni erről a hétvégéről. Várunk sok szeretettel mindenkit! Sokszor tartunk kiképzéseket is, bárki, aki szeretné ezt kipróbálni, jöjjön bátran, minden újoncot szívesen látunk 10 és 80 év között! Ha esetleg jövőre nem tudnád, hogy kinek ajánld fel adód 1 %-át, kérlek, hogy gondold ránk (Sorgyalog Hagyományőrő és Kulturális Egyesület, adószám: 19103974-1-06)! • *Vitéz-Pekáry Anna*

ÉRKEZŐ KOLLÉGÁK

MÁRCIUS

Nyíri Viktor – Nemzetközi Osztály

Dr. Szolomájer Anita – Közbeszerzési Osztály

Szirovicza Milán – Belvízvédelmi Osztály

Rézinger Botond – Öntözési Osztály

Lénárt István – Vízyűjtő-gazdálkodási Osztály

Varga Daniella – Humánpolitikai Osztály

ÁPRILIS

Szűcs Anikó – Magyar Környezetvédelmi és Vízügyi Múzeum

Barta Olivia – Nemzetközi Osztály

Szökröny Tamás – Belvízvédelmi és Öntözési Főosztály

MÁJUS

Kovács Gabriella – Országos Vízjelző Szolgálat

Hirtenbergné Fenyő Csilla – Árvízvédelmi Osztály

ELKÉSZÜLT A VÍZÜGYI ÁGAZAT OKTATÁSI KÖZPONTJA

Négy év előkészítő és szűk másfél év kivitelezési munka után, megvalósult egy olyan hiánypótló létesítmény, mely arra hivatott, hogy mind funkcionalitásában, mind költséghatékonyságában támogassa az ágazat képzési feladatokkal kapcsolatos szakmai tevékenységét.

A Közép-Duna-völgyi Vízügyi Igazgatóság kezelésében lévő épület uniós és hazai források bevonásával, energiahatékonysági és komfortosságát is tekintve teljeskörűen megújult.

A beruházási folyamat tervezési és kivitelezési szakasza a meglévő létesítmény műszaki sajátosságai miatt egyaránt próbára tette a projekten dolgozó szakembereket, de ki lehet jelteni, hogy amit ebből az épületből ki lehetett hozni, azt ki is hoztuk.

A létesítmény rendelkezik egy 50 főt befogadni képes előadóteremmel, egy 18 fős számítástechnikai kabinettel, továbbá egy 16 fős tréningek megtartására alkalmas teremmel. Lehetőség kínálkozik szűkebb vezetői értekezletek megtartására is a 14 fős vezető tárgyalóban. Ki kell emelni azt is, hogy mind-egyik terem a legmodernebb informatikai támogató struktúrával rendelkezik. A többnaposra tervezett képzések esetén szállás is biztosítható, melyet három szinten 19 kétágyas, 2 négyágyas, valamint 1 mozgássérültek részére kialakított fürdőszobás és erkélyes pihenőhelyiség tesz lehetővé. Ha van szabad kapacitás, a létesítményt pihenésre is igénybe lehet venni is, melyet jól kiegészít a földszinten kialakított, teljeskörűen felszerelt közösségi konyha is.

Az elején említett hiánypótló szó nem véletlen, mert a belügyi berkekben immáron mi is rendelkezünk centrális oktatási létesítménnyel. Használjuk mi-nél többet, de vigyázzunk is rá!

● *Szatmári Szilveszter*

ORSZÁGOS SZAKMAI TANULMÁNYI VERSENYEN MÉRTÉK ÖSSZE TUDÁSUKAT A VÉGZŐS VÍZGAZDÁLKODÓ- ÉS VÍZÜGYI TECHNIKUS TANULÓK

Sikeresen zárult a belügyminiszter felelősségi körébe tartozó Vízügy szakmacsoport kétfordulós Országos Szakmai Tanulmányi Versenye [továbbiakban: OSZTV, a szerk.].

A megmérettetésre a kiírásnak megfelelően 26 utolsó évfolyamos, nappali tagozatos, 3,51-es tanulmányi átlag feletti technikus tanuló jelentkezett az ország 5 technikumából.

Az OSZTV I. fordulóját 2024. február 15-én rendeztük a versenyre jelentkezők technikumában, a területileg illetékes vízügyi igazgatóságok közreműködésével. A kijelölt munkatársak látták el a felügyelői, valamint a kötelező

adminisztratív feladatokat.

A dolgotokat a korábbi évekkkel megegyezően független szakértő értékelt, biztosítva ezáltal az egységes értékelési szempontok érvényesülését. A döntőbe az I. fordulón 51 %-ot elért 15 versenyző került. Sajnos egy tanuló nem jelent meg a versenyen, így végül 14-en küzdöttek a győzelemért. A 2024. április 24-26. közötti döntő megmérettetésnek ez évben is a Nemzeti Közszolgálati Egyetem Víztudományi Kara adott

A DÖNTŐ RÉSZTVEVŐI

otthont, amely maximálisan biztosította a verseny lebonyolításához szükséges humán és technikai feltételeket, a helyi területi adottságok maradéktalan kihasználásával.

A döntő megmérettetés gyakorlati- és szóbeli versenyrészekből állt. A versenyen a tanulók a szakképesítések szakmai és vizsgakövetelményeiben meghatározott szóbeli vizsgának megfelelően a központi szóbeli tételsorból véletlenszerűen kiválasztott tételből feleltek a versenybizottság előtt. Ez alkalommal a versenybizottság arra volt kíváncsi, hogy milyen ismeretekkel rendelkeznek a versenyzők a vízhasznosítás, öntözés és a hidrometeorológiai mérések terén, ezért a tételsorból az 1.-t választotta.

VÍZKÁRELHÁRÍTÁSI FELADAT

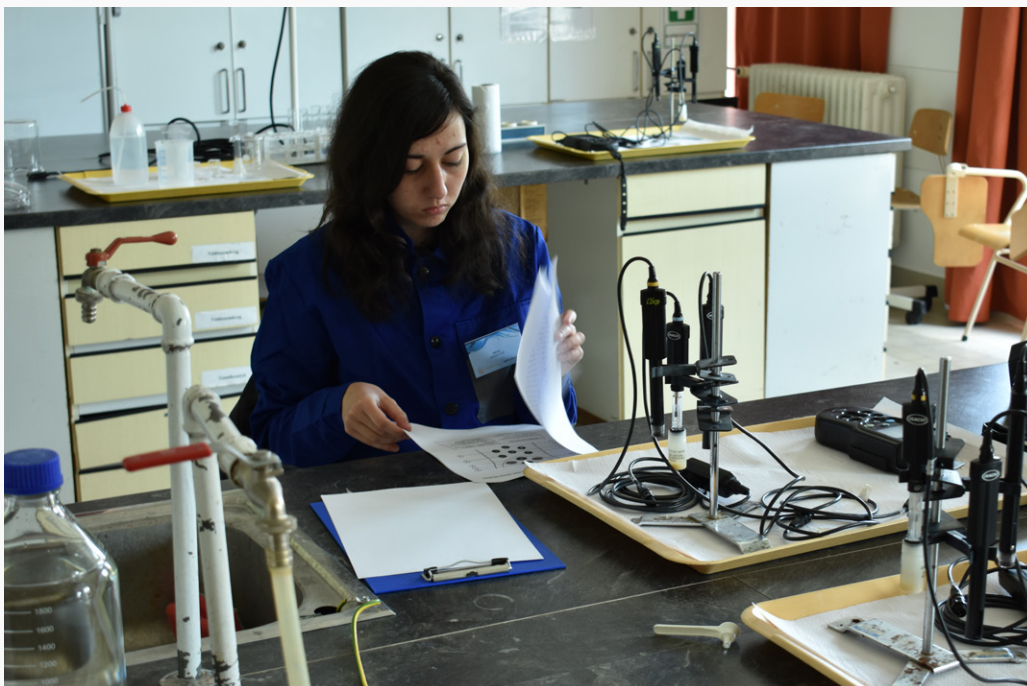
A gyakorlati versenyrészben terepen egy vízkárelhárítási, valamint laboratóriumban egy vízmérési- és adatfeldolgozási feladatot kellett megoldaniuk a versenyzőknek. Mindkét feladatrésznél az NKE hallgatói biztosították a segédert. A gyakorlati feladatok minden versenyzőnek jobban sikerültek.

A végső helyezés, a rangsor az elődöntő és a döntő eredményeinek figyelembevételével született. Az elődöntőben szerzett pontszámokat, az abból meghatározott osztályzatot, a szakképesítés szakmai és vizsgakövetelményeiben meghatározott súlyozással vitték tovább a versenyzők a döntőbe.

A döntő helyezési rangsora a továbbjutott versenyzők írásbeli, gyakorlati és szóbeli verseny-eredményeinek súlyozott átlaga alapján alakult ki.

A verseny I. helyezettje Vajsz Emese Vanda, a Nyíregyházi Szakképzési Centrum Vásárhelyi Pál Technikum, II. helyezettje Herceg Zsombor, a Békéscsabai Szakképzési Centrum Vásárhelyi Pál Technikum és Kollégium és III. helyezettje Dudás Zsófia Adrienn a Budapesti Műszaki Szakképzési Centrum Than Károly Ökoiskola és Technikum tanulója lett, aki már az új szakmajegyzék szerinti képzésnek megfelelően elsőként versenyzett.

A verseny helyezettei gravírozott üveg emlékplakettet, oklevelet és értékes tárgyjutalmat kaptak. A legjobb írásbeli, a legjobb szóbeli, a legjobb mérési gyakorlati feladatot, és a legjobb vízkárelhárítási gyakorlati feladatot, valamint komplex versenyfeladatot végrehajtó tanulók a versenybizottság döntése alapján – a támogatók által felajánlott – különdíjban részesültek.

VÍZMINŐSÉG MÉRÉS LABORBAN

Az Országos Vízügyi Főigazgatóság mind a 14 döntőben résztvevő tanulóknak értékes szakmai könyvcsomagot adományozott.

Az OSZTV a Belügyminisztérium, az Országos Vízügyi Főigazgatóság, a VIZITERV Environ Nonprofit Kft., a Nemzeti Közszolgálati Egyetem Víztudományi Kara támogatásával és szervezésében valósult meg. A döntő további támogatói: VIZITERV EXPORT Kft., BAJAVÍZ Kft., Közép-Tisza-vidéki Vízügyi Igazgatóság, Alsó-Duna-völgyi Vízügyi Igazgatóság, Közép-Duna-völgyi Vízügyi Igazgatóság, Közép-Dunántúli Vízügyi Igazgatóság voltak. Az intézmények támogatását ezúton is köszönjük!

Az OSZTV-k versenyfelelőseként 2018-tól – az idén utoljára – vettem részt a szervezésben, ami a versenyzőkhöz hasonlóan számomra is új kihívásokat jelentett. Sok-sok érdekes élménnyel és tapasztalattal gazdagodtam. Végtelemül hálás vagyok érte!

Abban reménykedem, hogy az elmúlt évek versenyző technikusai közül többen a szakmában maradnak, és technikusként vagy egyetemi tanulmányaik után szakmaszerető, lojális, elkötelezett és értékes tagjai lesznek a vízügyi ágazatnak! • *Csorbák Erika*

A FŐVÉDVONAL JOGI "SODORVONALA"

Természeti kincsünk, a víz hasznosításának igényei és lehetőségei a különböző társadalmi berendezkedések, gazdaságpolitikai irányok szerint változott, mellyel az azt szabályozó törvény igyekezett lépést tartani. Ezen változó környezetben az ember víz iránti igénye állandó volt, mely kezdetben az ivásban, majd egyre inkább a gazdasági lehetőségek kiaknázásában jelentkezett. Az állami szabályozás szükségessége Magyarországon viszonylag korán megjelent, melynek során a víz tulajdonjogi szabályaira vonatkozó szabályok is hosszú utat tettek meg, míg a mai szabályozásnak megfelelően az állam kizárólagos tulajdonába került és ezáltal megkezdődött a víz tárgyában az ember és az állam közötti közjogi jellegű jogviszony kialakulása. Jelen cikk ennek a fejlődésnek a mentén foglalja össze az árvízvédelem, mint feladat szabályozási alakulását.

WERBŐCZY HÁRMASKÖNYVE (TRIPARTITUM)

Magyarország földrajzi elhelyezkedése és vízrajzi jellemzői miatt vízügyi szabályokat már az eredetileg latin nyelvű, 1514-es Tripartitum is tartalmazott, összegyűjtve a korabeli szokásjogi szabályokat, melynek érdekessége, hogy a középkori Magyar Királyságban a vizek szerepe ugyanolyan fontos volt, mint az újkorban, ugyanakkor a vizek még nem „közvagyonnak” számítottak, hanem a (magán)birtokok részeként számoltak vele.

A XIX. században több törvénycikk jelent meg a vízügy szabályozására vonatkozóan, melyek elsősorban a vizek által okozott kár elleni védekezésre koncentráltak. A törvénycikk azt az elvet vette figyelembe, hogy a vizek partja természetben a part mellett fekvő telek természetes folytatása, és maga a meder a partnak természetes tartozéka. A part és meder tulajdonjoga nem volt korlátlanul gyakorolható, tűrni kellett például a vízhasználatokat és gondoskodni kellett a karbantartásról, valamint társulatok útján az árvízvédelemről.

A VIZJOGRÓL SZÓLÓ 1885. ÉVI XXIII. TÖRVÉNYCIKK

A magánosok költségén létesítendő vízművekről szóló 1807. évi XVII. törvénycikk az alábbiakról rendelkezett: *„A magánosok költségén létesítendő vízművekre nézve, Ő szent felsége kegyes jóváhagyásával, rendeltetik, hogy ha az együttesen érdekeltek többsége a folyók ártalmatlan kiáradásainak elhárítására szükséges vízi műveknek saját költségükön leendő elkészítését elhatározza.”*

A vízjogról szóló 1885. évi XXIII. törvénycikk 70. §-a az alábbiak szerint rendelkezett: „Mindennemű folyók és vizek mellett fekvő, vízmentes magaslatok által határolt vagy műszakilag egy egészet képező ártér vagy valamely sziget birtokosai jogosítva vannak ármentesítő társulatot alakítani.” Ennek megfelelően az érdekeltek ármentesítő társulatok létrehozása útján biztosították az árvízvédelmet, vagyis a töltések építését. A közmunka- és közlekedésügyi miniszter, mint szakmai irányító és hatósági jogkörrel rendelkező szervezet hivatalból is létrehozhatott az érdekeltekből álló társulatot, ahol nem volt biztosított a védekezés.

A törvénycikk a vizek osztályozásánál nem különítette el az állami, illetve a magántulajdonban lévő vizeket, vagyis mellőzte a vizek tulajdonának kérdését, mivel attól tartottak, hogy a jogalkotói fő cél – a vizek minél szélesebb kihasználása – sérülne, így a differenciálás csak az állami szabályozás megjelenésével történt meg (hatósági engedélyezési eljárás alá tartozó vizek és a szabadon hasznosítható vizek). A part és a meder a parti birtok elválaszthatatlan alkotórésze volt, így tehát a mai állami védekezési feladatokról nem beszélhettünk.

A VÍZÜGYRŐL SZÓLÓ 1964. ÉVI IV. TÖRVÉNY

Magyarország természetföldrajzi helyzetéből és adottságaiból, az 1945 előtti gazdasági körülményeiből, az ország túlnyomóan agrárjellegéből és ipari elmaradottságából következett, hogy a vízgazdálkodás főleg a mezőgazdasághoz kapcsolódott, annak igényeit szolgálta. A népgazdaság szerkezetében végbement változások eredményeképpen azonban ez a helyzet alapvetően megváltozott, mely különösen érintette a víz, vízfolyás, mint ingatlan dologként történő megközelítését, ebből következően – mivel a parti ingatlan jogi sorsa osztotta a vízfolyás jogi sorsát – a tulajdoni viszonyokat is.

A vízügyek intézésének 1948-ban bekövetkezett államosításával, – mivel már kizárólag közfeladatokat láttak el, – a vízügyről szóló 1964. évi IV. törvény a vízi társulatokat államosította. Az államosítással egyidejűleg azonban nem rendeződött az állami vízügyi szervezet és az egyéb érdekeltek (helyi szervek, lakosság, üzemek stb.) közötti kapcsolat és együttműködés szabályozása.

A helyi vízügyi tevékenység nagyobb részének szervezett ellátására 1953-ban születtek meg a vízügy egységét visszaállító és a vízügyi feladatokat átfogóan szabályozó rendelkezések, amelyek a helyi vízügyi feladatok ellátását a tanácsok tevékenységi körébe utalták. Még ekkor is megoldatlan maradt azonban a vízgazdálkodásban érdekelt lakosságnak a vízügyi munkák ellátásába történő bevonása. Ezt a hiányosságot szüntette meg 1957-ben a vízügyi feladatok költségeinek viselését egységesen rendező jogszabály, valamint a vízgazdálkodási társulatok alakításáról szóló 1957. évi 48. törvényerejű ren-

delet, amely létrehozta a helyi érdekeltségű vízgazdálkodási feladatok megvalósításának új szervezeti formáját.

A magántulajdoni birtokviszonyokra szabott, vízjogról szóló 1885. évi XXIII. törvénycikk nem a szocialista társadalmi és tulajdoni viszonyokra rendezkedett be, így az új törvényben a megváltozott vízügyi jogviszonyok túlnyomó részben ingatlanok tulajdoni és használati viszonyaival, és az ingatlanon vagy az abban fellelhető víz feletti rendelkezési joggal függenek össze. 1948. június 2-án – az államosítások szerves részeként – megtörtént a vízügyi ágazat államosítása is.

Látható, hogy az 1965. július 1-én hatályba lépett törvény a vizek kizárólagos állami tulajdonára, a központosított állami irányításra és szervezeti rendszerre épített, kizárva a vizekkel való gazdálkodás során a piaci szemlélet kialakulását és érvényesülését.

1945. után a vízjogi gyakorlat – az 1885. évi XXIII. törvénycikk rendelkezéseit felülírva – azt a megváltozott szemléletet, és ebből azt a jogelvet juttatták érvényre, amelynek alapja a Magyar Köztársaság Alkotmányról szóló 1949. évi XX. törvény 6. §-ának elvi deklarációja volt, amely szerint a vizek a nép vagyonaként az állam – vagyis a társadalom – tulajdonában vannak és a velük való rendelkezés elsődlegesen az államot illeti meg.

A vízügyről szóló 1964. évi IV. törvény 37. § (1) bekezdése kimondta, hogy a vizek kártételei elleni védekezés állami feladat. Ezt az árvízvédelmi fővédvonalakon – általában a nagyobb folyók és vízfolyások mentén –, valamint a belvízrendszerek főművein a vízügyi szervek látják el, kivéve a saját szervezettel védekező városokat (Budapest, Esztergom, Győr, Szeged), amelyek védelmét a tanács biztosítja. A helyi jelentőségű kisebb vízfolyásokon mind a megelőző, mind a tényleges védekezés – a helyi vízkárelhárítás – a vízügyi szervek szakirányításával ugyancsak tanács feladat.

Amíg az árvizek és a belvizek mértéke a rendkívüli szinteket nem haladja meg, a védekezést az országos hatáskörű vízügyi szerv vezetője, a területi védekezést pedig a területi vízügyi szerv vezetője irányította. A rendkívüli árvízvédekezési, illetőleg belvízvédekezési készültség beálltától az irányítást országosan egy kormánybiztos vette át. Különösen nagy veszély esetén az árvíz- és belvízvédekezés országos irányítása kormánybizottság hatáskörébe tartozott. A védekezés irányításának, az erők mozgósításának és igénybevételeinek, valamint a védekezésnek mindezeket a kérdéseit részletesen a végrehajtási rendelkezések, valamint az abban foglalt felhatalmazás alapján kiadott árvíz- és belvízvédekezési szabályzat állapította meg. A mai szabályozás is ezt a logikát követi.

A helyi vízkárelhárítás feladatainak ellátását az országos hatáskörű vízügyi szerv rendelkezései és az abban foglalt irányelvek szerint kiadott tanácsren-

deletek szabályozták részletesen. A mai önkormányzati szabályozási környezetből ez a környezet viszont hiányzik.

A vízügyről szóló 1964. évi IV. törvény, valamint annak végrehajtására kiadott 32/1964. (XII. 13.) Korm. rendeletben és az Országos Vízgazdálkodási Szabályzatban adott felhatalmazás alapján az Országos Árvíz és Belvízvédkezési Szabályzatban (OÁBSZ) eleinte az Országos Vízügyi Hivatal elnöke, később az illetékes miniszter által fővédelmi művé nyilvánított elsőrendű árvízvédelmi vonal volt az elsőrendű árvízvédelmi mű. Ebben még szerepeltek az önkormányzati fővédvonalak is, de a jelenlegi hatályos jogszabályok ilyeneket nem tartalmaznak.

A jelenleg hatályos jogszabályi környezet viszont – mivel a 10/1997-es hatályon kívül helyezte a 21/1971. OVH utasítást – csak az állami tulajdonú fővédvonalakat rögzíti, így arról, hogy az adott önkormányzati védekezési vonal fővédvonallá van-e nyilvánítva, az érintett önkormányzatnak kell nyilatkoznia. Mivel Magyarországon a normarendszer idővel teljesen átalakult, az OVF-nek már nincs lehetősége a lakosságra nézve ilyen jelentőségű szabályok megalkotására. Ehhez már jogszabály (miniszteri rendelet, kormányrendelet, törvény) szükséges.

A VÍZGAZDÁLKODÁSRÓL SZÓLÓ 1995. ÉVI LVII. TÖRVÉNY (VGTV.)

A politikai, gazdasági és tulajdoni viszonyokban, a társadalmi berendezkedésben végbement változások miatt szükségsszerűvé vált a víz ügyére vonatkozó alapjogszabály átfogó újragondolása, így új törvény megalkotása.

A vízügyi szabályozás történetében először egyértelműen meghatározásra kerülnek az államnak a vizekkel kapcsolatos közhatalmi, illetve tulajdonosi pozíciójából adódó feladatai, mellyel egyidejűleg az állam és magánfél között, a vizek hasznosítására irányuló szerződésekben elkezdődött a magánjogi és a közjogi elemek keveredése.

A vizek kártételei elleni védelem és védekezés az állam, az önkormányzatok, illetve az érdekeltek (tulajdonosok, használók) feladata. Ezt a kettőnél több önkormányzat területét védő árvízvédelmi fővédvonalakon – általában a nagyobb folyók és vízfolyások mentén – a vízügyi szervek látják el.

A legfeljebb két önkormányzat területét védő árvízvédelmi fővédvonalakon, a helyi jelentőségű kisvízfolyásokon (patakokon) és belvízcsatornákon, valamint a belterületeken mind a megelőző védelmet, mind a tényleges védekezést – az ún. helyi vízkár-elhárítást – az önkormányzatok polgármesterei hivatalai a vízügyi szervek szükség szerinti szakmai irányításával látják el. Az állami vagy önkormányzati feladatok körébe nem tartozó védelmi tevékenységek ellátása az érdekeltek (tulajdonosok vagy egyéb jogcímen használók) feladata.

AZ „ELSŐRENDŰ ÁRVÍZVÉDELMI LÉTESÍTMÉNY”, „FŐVÉD VONAL”, „FŐVÉDELMI MŰ” KIFEJEZÉSEK ÁLTAL OKOZOTT JOGI ANOMÁLIÁK A VGTV-BEN

A Vgtv. 6/A §, 7. §-a alapján az állami tulajdonban lévő, és üzemeltetési szerződés vagy hatósági kijelölés alapján állami üzemeltetésbe és fenntartásba kerülő **elsőrendű árvízvédelmi létesítmények** (így például töltések, mőtárgyak) fejlesztése és fenntartása, azokon a védekezés ellátása, az árvízmentesítés – **ha az kettőnél több települést érint** – a védelmi szakfelszerelés karbantartása és fejlesztése, továbbá a belvízelvezető művek (így például a belvízcsatornák, szivattyútelepek, belvíztározók) létesítése, fenntartása, bővítése, a belvízvédekezés irányítása és végrehajtása a VIZIG-ek feladata.

Az Vgtv. 1. mell. 5. pontja szerint az alábbi 2 feltétel szükséges ahhoz, hogy egy töltés elsőrendű árvízvédelmi vízi létesítménynek minősüljön

- **fővédelmi művé** nyilvánított, és egyúttal
- kettőnél több település árvízvédelmét szolgálja.

A Vgtv. 17. § (3) A saját szervezettel védekező települések által fenntartott műveken az árvíz- és belvízvédekezés műszaki feladatait a település közigazgatási határán belül – a vízügyi igazgatási szervnek szakmai irányításával – a polgármester (Budapesten a főpolgármester) a polgármesteri (főpolgármesteri) hivatal útján látja el.

Mivel a kettőnél több település védelmét szolgáló vízilétesítmény fenntartása állami feladat, ezért az elsőrendű árvízvédelmi vízi létesítmény a fentiek szerint csak állami tulajdonban és VIZG kezelésben lehet. Az állami tulajdonban lévő töltések esetén a fővédelmi művé nyilvánítás az árvíz- és a belvízvédekezésről szóló 10/1997. (VII. 17.) KHVM rendeletben való rögzítéssel történik meg.

Általánosan elmondható, hogy egyes esetekben a jogalkalmazás során problémát okoz a vízügyi jogszabályokban használt eltérő szóhasználat miatt az állami, illetve önkormányzati feladatok elhatárolása során az árvízvédelmi töltések kezelőjének, valamint a védekezésre kötelezett szervezet meghatározása azáltal, hogy sem az önállóan védekező települések, sem az önkormányzati tulajdonban lévő elsőrendű árvízvédelmi létesítmények nem szerepelnek jogszabályban.

A fentiekre tekintettel a jelenlegi jogszabályi fogalmi környezet sem a gyakorlattal, sem a jogalkotói szándékkal nincs összhangban, valamint önmagában is ellentmondásokat tartalmaz a fővédvonal, fővédmű, elsőrendű árvízvédelmi vízilétesítmény definícióiban.

Szükséges a Vgtv. értelmező rendelkezéseinek módosítása az „elsőrendű árvízvédelmi vízi létesítmény” vonatkozásában az alábbiak szerint:

– „elsőrendű árvízvédelmi vízilétesítmény: a vízfolyások mentén, fővédvonalon lévő vagy létesülő árvízvédelmi vízilétesítmény.”

Szükséges továbbá új fogalomként bevezetni a „fővédvonal” kifejezést, az alábbi értelmezéssel:

– „fővédvonal: olyan nyomvonal, melyet a vízügyi szervek irányításáért felelős miniszter árvízvédekezési tevékenység végzése, illetve árvízvédelmi vízilétesítmények építése céljából jelöl ki.”

Indokolt továbbá a 10/1997. (VII. 17.) KHVM rendeletnek az önkormányzati tulajdonú művekre vonatkozó melléklettel történő bővítése, mellyel a valóságban elsőrendű létesítményként funkcionáló, de nem állami tulajdonban lévő töltések (pl.: Budapest, Szentendre, stb.) jogi helyzete rendeződne.

A fenti módosítással a vízgazdálkodásáért felelős miniszter nem a létesítményt nyilvánítaná fővédvonallá, hanem egy politikai döntés keretében azt a nyomvonalat, ami mögötti területet védeni szükséges, ezen a nyomvonalon (fővédvonalon), az elsőrendű árvízvédelmi vízilétesítmény/védekezés megvalósítása pedig műszaki döntés és felelősség, amiről a védekezésért felelős gondoskodik.

Bár a fenti fogalmi zavar elméleti problémának tűnhet, fontos figyelembe venni, hogy amennyiben az állam úgy dönt, hogy védeni kíván egy területet, ahol biztosítja a személy- és vagyonvédelmet, abban az esetben egyúttal vagyoni felelősséget is vállal, valamint a védekezési tevékenységet is kötelessége ellátni. Ezeken felül a 83/2014. (III. 14.) Korm. rendelet szerint a folyók, vízfolyások partvonala és az árvédelmi fővédvonal közötti terület hullámtérnek minősül, így ahol nincs fővédvonallá nyilvánítás, úgy az érintett területre számos korlátozó építési szabály vonatkozik. A Római-parti épülettulajdonosok és az állam közötti jogvitának ez az anomália az alapja.

● dr. Elek Ádám

